VII–XII № 79–157 (78) КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ШИНАРДИ,
2
июль, 1968 шу.
№ 79 (4559).
Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ХАННАХЬА ЧУЭЦА ЯЛАТ!

КХОАЧАМХИЛЛАЛ IАЛАШДЕ ДОАКЪАР!

ЛЕРТТIА ГIУЛАКХ ДЕ ДIАЙИЙНАЧА КУЛЬТУРАШТА!

СИХДАЬ ЧУЭЦАШ ЛАТТ КА БОЛА ЯЛАТ

Ялат кхадерашта аттара бехктокхамегIа йола ха хьатIаяттай. Нохч - ГIалгIайчен кхашка чуэцаш латт ка бола ялат. ДIалахача шеращкарчул кlезаннга хьалха долалаьл из чуэца укх шера, хIаьта а ханнахьа кийчо ярах юхьиг дика и цу балхий дукхагIа долча боахамашка. Берригача кхашкарча къахьегамхошта дага деттар цаI за хIана — ялат ханнахьа а ца доалеш а чуэцар, пачхьалкхен амбарашка дукхагIа кIа, мукх, кхьдо.а ялат чутассар, дIаде дикагIа дола оь Iалашдар.

Ялат кхачаш латтача хана дикагIа кхьача участкаш белгал а еш республике массанех хьалха арахьлар кхашка Гудермесски, Грозненски, Наурски, Наьтеречни, Шелковской районий колхозийи совхозийи комбайнаш. ХIана деррыгача боахамашка чуэцаш латт ка бола ялат. хIаьта дукхха боахамаш мукх чукйна а дахина кIа кхьокхаш да.

Ди тIехьа дукхагIа хул ялат дIалийдеча пункташта тIадоахача наькъашка деда машинаш. Пачхьалкхенна дIадала кеда ялат кийца укх совхозийи колхозийи грузовикаш я уж. ТIайща социалистически декхараш кхоачаш дара беррига шовй низ тIабахийта оарцагIоьынаб Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой. Грозненски Шурий совхозо, Гудермески районна «40 лет Октября», Сунженски района «Победа» яхача колхозаша, кхьча дукххача боахамаш кхоачашьый пачхьалкхенна мукх дIабалара план. Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза къахьегамхоша республике массанел а хьалха кхоачашьый пачхьалкхенга кIа доахкара план.

Ха дIайха а екъа а еттарах сиха кхачаш латт кIа доамаьта юхе йахча районашка а. Цудухьа дIара лекха бIарг лекха. бола кашка, белгалъе еза дикагIа кхачаргIола участкаш, хIа хьакха хьакхарг хуллашехьа кIа чуэца лоладергхола гIулакх вIаштIехьлаккхь вона деррыгача боахамашка. Ерига ялат чуеца техника лошача дийнахь кIа хьакха араола кийча хила еза. Цхьаккха комбайн. кIа хьокха машина, кхьйола механием хила йиш яц кийча йоацаш. Из болх бе вIалла я йисалц.

Ханнахьа хьакха доладарах доацаш дап ялат чуэцара гIулакх, уккала керттерадар из цIена, дика. Ца дойташ чуэцар да. Хоьш ялат чуэца арайоала комбайнаш бокъонца регулировка яь цу хилча дукха ялат доаш хилар. Цудухьа кIора комбайна ялат чахьхулача еррыгача моттиганта из Iоухаргхоацаш герматизаци е еза. Нагахьа сана комбайн шитта хийтчаль еке, кхашка арабала бокъо яла йиш яц механизатора. Колхозийи совхозийи агрономий текхар за хадлаеза цу гIулакхьа бIарг тIалоаттабар.

Къаьстта бехктокхаме декхараш тIалатт юрта боахама специалисташта ялат чуэцача хана. Уж ба ялат чу мишта эц хьожаш тIахьожам доаттабе бездаш, хьерринга ялат ханнахьа чуэрал совгIа дер рига ча ханнахьа хьегулдела а вIашкатохмдга а Iалашде довараш. Ялат цIена чуэцара, из ца дойтара лоаттабеча къовсамо, дакъа доацаш хила беза беррига колхозийи совхозийи къахьегамхой, къаьстта халкъа тIахьожама группаш постами.

Ялат чуэцача хана дукха да агрегаташ участкашка бокъонца дIанийсъярах, техникаш пайда эцарах тийша. ДIадахача шерий опыто а хIана кхашка латтача гIулакхаша а хьахьокх комбайнашкеи кIа хьокхача машинашкеи групповой хьисаре болх байтари поточно - комплексни метод юкъейоалаяри чIоагIа пайдане хилар. Цхьаи болх беш йолча машинашта кхай тIа вшаш дола техниеки гIулакх доаттале аттагIа да, цар болх ца беш йоаьхха ха кIежгъю, дикагIа Iалашдулу нормаш кхоачанъяра механизаторашта эна хьалаш. ХIаьта балдаш комплексно деш хилча кIа аьрда доаллашохьа чьхьагулде а лаьтта аха а йиш худ. Из гIулакх хьогте телха а ие пайдане хилар хьахьокха а за. Цудухьа деррыгача боахамашка ялат чуэцара балхаш юстта де а деза.

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша йоккха опыт Iоалый ялат чуэцара а кийчдаре а балхаш вIаштIехьдахара дахкъе. ДукхагIа долча боахамаша шерра шера хьалхе а оттаьлча планах ду уж балхаш. Юстта ху деррига балхаш хьалха латтача боахамаша укх шера а. Цу боахамий опытах пайда эца беза деррыгача боахамаша. Хьалкке а оттаьл план ца хилча вIаштIехьдаргдаш техникахи къахьегама резервашта лерттIа пайда эца. тайп - тайпара йола ялат чуэцара методаш цхьан тарье, кхашка балхаш деча нахана культурно-бытови хьалаш Iалашде, бахха бовам тIабохийтаргбола материальни а моральни а гIулакхаш кхоачашде, цаха юкъе бу политически болх веабе.

Кхаш лелалерашта хеттача тайпара дика да ала йиш йолаш цар укх шера вай республике эттахьалаш. Эшшача тайпара бац хаоттам, ка бола ялат лоха ла, цхьацайолча моттигашка Iолижал. Цу гIулакхаша дикка позкъарлонаш ергьа механизатораш та кхашка балхаш деча хана. Цхьабакъьа шортта техника хIана вай колхозашкеи совхозашкеи. лаьтта лелалара культура а лакхьенна. Цудухьа торе я цар Iалама низашта духьал отта а мехка дукхагIа ялат дала. Из кхета дош а ялат ханнахьа чуийца лакхха дерхIаш а ба республика къахьегамхой.

Докхий за пятилетка кхоалагIча шера Нохч - ГIалгIайчен кхаш лелалерапа тIайща социалистически декхараш. Цар дьархIак укх шера 500 эзар тонн ялат чуда а 150 эзар тоннал кIезигагIа доацаш ялат пачхьалкхен хьха а. Из декхар толамца кхоачашдоа. Даьхенна дукхагIа ялат далара. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийлениц лакъабахара, КПСС XXIII съезда решенеш чакхйоахача керда толамаш дахара шовй низ кхоьергбоалаш бац вай колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ.

САГ ЙОАЛАЯРА-ЯХАРЕИ ДЕЗАЛЕИ ХЬАКЪЕХЬАРЧА ССР СОЮЗЕИ СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАЙИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА ЛАРДАШ ЧIОАГIЪЯРАХ ДОЛА СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗА

ЗАКОН

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето сецам бу:

Статья 1. ССР Союзен Союзни республикайи саг йоалаяра-яхарен дезален хьакъехьарча законодательства Лардаш чIоагIъе я 1968 шера 1 октябре лена уж юкъейоалае а.

Статья 2. ССР Союзен союзни республикайи саг йоалаяра-яхарен дезален хьакъехьарча законодательстви Лардий 16 статья тIа хьахьекха бера нана йоалаяниза хинна саг бера да лоархIаоа судебни порядкех йола бокъо Лардьш юкъейоалаяьчул тIехьагIа даьча берашта йоагIаш хилар оттаде.

Статья 3. Лардаш юкъейоалаялехьа шоайла маре сесаги ца хиннача наькха хиннача берий дал бера нанаси ше бера да лоархIача саги цхьана сиивча заявленегIа оттаде йиш я. Нагахьа санна бер ший кждивенс лелавдеши ше бера да лоархIаши хинна саг лайн, цо ше бера да лоархIа хилар бакъде йиш я судага гIолла. Да лоархIа хилар бакъдеш десн нанасн цхьана сиивча заявленега е суда решенега хьежжа граждански состояние акташ дIаязъеча органашка йоагIаш йола регистраци ю бер дарах долча гешал тIа даь хьакъехьара йоазув юкъе я хьош.

Кхийначар да малав уж шоаш раьза болаш мара оттаде йиш яц.

Статья 4. Укх Закона 3 статья тIа хьахьекхача порядкагIа да малав сецадьчул тIехьагIа дена даьшцарча-ноаншиарчеи цар гаргарча нахаарчеи гIулакха шоайла маре сесаги а долаш даьхача даьи наьнен хинначa берий болла бокъои декхардаш да цу берий а.

Статья 5. Лардаш юкъейоалаялехьа даьча бера нанас сиивча заявленегIа бер дарах дола йоазош деча книжка тIа а бер дарах долча гешал тIа а бера даь хьакъехьа йоазув ду ССР Союзен союзни республикайи саг йоалаяра-яхарен дезален хьакъехьарча законодательства Лардий 17 статья кхоалагIча дакъа тIа хьахьекхача порядкагIа.

Статья 6. Марина яхан йоацеча бер наьна цо лаь бер кхабари кхедаран законодательства оттаьл пособи цIира бокъо а хIанна юстта сурига пачхьалкхен чот а йолаш кхабеи леладен бер берий учреждение дIачудалара бокъо е цуна ютийла, нагахьа сенна законаш тIа хьехьекхача порядкагIа бера да малагIа ва ханаь хуле.

Статья 7. ССР Лакхехьарча Совета Президиума тIадуллалал ССР Союзен союзни республикайи саг йоалаяра-яхарен дезален хьакъехьарча законодательства Лардаш юкъейоалаяра порядок оттае а СССР законодательства Лардашка хьежжа нийсделген.

Статья 8. Союзни республикай Лакхехьарча Советашта тIадуллалда союзни республикай законодательство ССР Союзен союзни республикайи саг йоалаяра-яхарен дезален хьакъехьарча ССР Союзен союзни республикайи законодательства Лардашца хьежжа нийсделга.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.
1968 шера 27 июнь.

СЕПГ ЦК ХЬАЛХАРЧА СЕКРЕТАРАГА, ГДР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛАГА НОВКЪОСТАГА ВАЛЬТЕР УЛЬБРИХТАГА

Веза новкъост Вальтер Ульбрихт!

Хьа сийлахьа 75 шу дузача дийнахьа Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетох СССР Лакхехьарча Совета Президиумох болх чIоагIIа даькъала вуаш хьо, германски дунен халкъашта юкъерча боллой болама гIоьравьнна деятель, Германе исторе чухь эггара хьалхарча социалистически пачхьалкхенна керте латтар.

Советски Союза къахьегамхошта дукхача шерашка йовз хьо, германски болхлой класса хьаьнташта тIехьара, гитлеровски фашизмана духьалара, малхбузенгермански милитаризмаеи неонацизмаеи духьалара телара, шамеи деррагIеи къовсамо хиларах тарра. Массане а къоабалдеш тIайшаеи да Германски Демократически Республика хьеча, чIоагIъеча, дегIайолдеча, сийлахь - боккхача Iилман коммунизмана лард еллари даьхене дегIаеза социалистически общество хьалъеча хьона карагIдьнна доккхий хIамаш.

Хьо дукхавезаш лоархIаш ба Советски Союза коммунисташ, къахьегамхой, социалистически революцехи керда общество хьалъярахи бола марксистско - ленински хьехам творчески чакхбоаккхаш йоалла, дунен социалистически система чIоагIъяр духьа, дунен халкъашта юкъера коммунистически болхлойи болам цхьоагIо йолаши кхотабеннеи хилийтар духьа деррагIа къовсам доаттабеш волча Германе Социалистически Единни парте лард сллареиг кулгалхоеши цаI хиларах тарра.

Советски Союза йоккха доттагIа, машар, демократи, социализм бахьан долаш дег тIара къовсам лоаттабер лоархI хьох беррыгача советски наха.

Германски Демократически Республика хьалкъа ирзза духьа, Маркса, Энгельса, Ленина идееш котъяхар духьа хьо маьрша-могаш, дукххача шерашка ваьар а Iа беркате болх бар а лов тхона, веза новкъост Вальтер Ульбрихт.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет.

СССР Лакхехьарча Совета Президиум.

НОВКЪОСТ ВАЛЬТЕР УЛЬБРИХТА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Дунен коммунистически болама дукхача шерашка хьинаре лакъе даьча хилар, машари социализми, Советски Союзеи Германски Демократически Республикан халкъашта юкъера вежарашха дола доттагIалли цхьанне лелалу гIулакхаши чIоагIдара даьхье карагIдийнна доккхий хIамаш белгал а доахаш, ваьча дийнахьа лена кхоаткъе пхийтта шу дизарца дувзаденна **Октябрьски революце** орден лойла СЕПГ ЦК Хьалхарча секретара, ГДР Паччахьалкхен Совета Председатела новкъост Вальтер Ульбрихта.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.
1968 шера 28 июнь.

ДЕГ ТIАРА БАЬККХА ЛОВЦА

БЕРЛИН. (ТАСС). ГДР общественносто белгалдаьккхар германски дунен халкъашта юкъерчеи боллой болама гIоьравьнна деятель, къахьегамхой хьешташ бахьан долаш, машареи социализмаи гIулакх бахьан долаш, империализмаеи фашизмаеи духьала чIоагIагIа къовсам лоаттабу СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Паччахьалкхен совета Председатель Вальтер Ульбрихт ваьча дийнахьа лена 75 шу дизар.

Юбиляра ловцаш доахаш торжественни церемони хилар ГДР Паччахьалкхен совета здание чу.

В. Ульбрихта вежарашха дег тIара моаршаа луши дийхадар хилар ловш лоаца боккхашк къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне. Цо юбилярага дIайелар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетох СССР Лакхехьарча Совета Президиумох дайта моршал белгалдоалаш денна дувзаденна СССР Лакхехьарча Совета Президиумо В. Ульбрихта ена Октябрьски революце орден.

Наурски района «Красное знамя» колхоза кхаш лелалераш кIа чуэца болабеннаб. Хьалхари ардари къаьста а дедаш кIа чуэца долалаьча хьалхарча дийнахьа белгалбаьлар комбайнераш Иван Супруновн, Петр Стряхи. Хьалхарчо 501 центнери шоллагIчо 494 центнери ялат аьрдар.

СУРТА ТIА: Петр Стряха комбайн я хьекха касарах улла кIа оардаш.

М. Кобиашвили сурт.

ХЬАЙБАШТА ШОРТТА ДОАКЪАР IАЛАШДАРА

Ялат чуэцашца хьайбашта доакъар Iалашдеш ба вай республика колхозийи совхозийи механизатораш.

Хоьш за лий, эрий тIаьннеи. дIайийнеи баьцаш хьайбашта эггара дикагIа дола доакъар долга.

Геттара чIоагIа оарцагIоьынаб йол Iалашьяра Шелковской районе. Цар 21 июнь тIаккхоаччаш 11 эзар тонн гергга йол Iалашъяй, эшачох кхоалагIа доля дакъа хул шох.

Еррига шоай кьайбашта эшачох 28 процент йол Iалашъяь баьннаб Гудермеса районе, Наурски районе — 27 процент.

Йол IалашIъяра гIулакх еррыгача республике соаккарчул дикагIа леле я. Грозненски, МалгIабика, Сунженски районий боахамашка пхе процентатара бархI процентага кхоачалия марл Iалашъяьш йол.

Теркам тIабахийта лелалу укх шера боахамаша аьлах хьоар лаькхара гIулакх. Из геттара маьлера доакъар да.

Цу тайпара доакъар кийчдара шера плана 23 процент кхоачашьяй республикахо, хIаьта Гудермеса районе кийсса ах. Шаьла районе—46 процент.

Хьайбай продукташ алсамъяхара механизаторашa хьайбаш лелалерашии декхарийла ба хIанзза хьайбашта кхоачанболлаш Iана замалахь лоаттаде дика доакъар Iалашде. Эрий тIаьнна а дIайийна а буц йола цхьаккха гектар лаьтти дита йиш яц йол ца хьоккхаш.

24 июнь тIаккхачашка республика боахамаша йол Iалашъярах йола СВОДКА

	Плани проценташа
Ачхой - Мартана	16
Ведана	1
Грозненски	8
Гудермеса	28
МалгIабика	5
Наьтеречни	13
Ньсарен	7
Наурски	27
Ножай - Юрта	—
Советски	—
Сунженски	65
Урус - Мартана	16
Шаьла	28
Шелковской	32
г. Грозный	38
Республике гIолла	15

В. К. ВАЛЯСНИКОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Партийни органашка дукххача шерашкеи дикеи болх барах, ваьча дийнахьа дена шовзткъе итт шу дизарца дувзаденна Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен Грамота лойла

Валясников Владимир Константиновична — КПСС Нохч-ГIалгIай обкома организационно-партийни балха отдела заведующе заместитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1968 ш. 1 июль.

ОАСАРАХ ЦIЕНА ДА КХАШ

Шерагара шерага дукхагIа юэ лаха шекара свекла. Укх шера а 450 гектара тIа йийнай из. ДIадахача шерарчул а дикагIа свекла хьувкъяра де мел дезар лаьк тха свекла кхееча звеньяша.

Хьалхе а оттаьча хартограммаш тIа белгалъяь еррига мероприятеш йиза кхоачашъяьй. 450 гектара тIа культиваци яьй, листатIйолчара шекара свекла нийлхьер пхорагIа культиваторан тоххаьй. Новвъаллар дьлча-м культиваци кхоаза яьй шекара свекла йийнача кханка, хIаьта шоалагIа культиваци еча хана хIара гектара 70 килограмм йолаш аммиачни селитра а тоьсаш. ХIаьта деррыгача кханка оасар даьх.

Геттара дика хьахулаш латт шекара свекла кхоалагIча отделене М. Шамильханова кулгалдеча бригада кханка. Кхай тIа дIоахалаш пхорагIа а хьежача бIаргагу кийсача шекара свекла мугIараш. Мел дукха кхай тIа лелараш оасара баьцаш хIама ворадоагIаргдац кхай тIаро,: дерттIа нийлхьяй.

ХIара гектара тIара 250 центнер шекара свекла чуль аьнна оахош денна дош дикка тIехкхоачашдергда оаха, кхо бIаь центнерал кIезигагIа ярьяц тхона свекла, — бIубенна къамаьл ду бригадир волча Шамильханова.

Дикача хьала тIа а хьажкIаш. БархI бIаь гектар йийнай оаха уж аьтта лаьрхIа. Дерригача кхай тIа хьажкIаш хьатIаэлалехьа а хьатIаьхначул тIехьагIа а накхаш даькхад механизатораша. БьцоргIаш дикка дегIаеча баьча тIахьожамо хьахьекхар хьажкIаш сов листа йолга. Из бахьан долаш тIанзие кхоаза культиваци яьй квадратно-гнездовой хьесапе йийнача хьажкIий мугIарашта юкъе. Цул совгIа, хьажкIаш сов листа йолчеи оасар духа хьатIадаьнначеи пхорагIа кхы а кхоаза культиваци йир.

Цох а кхоачам бацар. Каст-каста делхача догIаша чIоагIа аттув бааьккхар оасара баьцашта. ХIаьта царца лаьрхьа къовсам ца доаттабича тIайийнача декхарашка хьежжа кхеа йиш хургьяц хьажкIаш. Цу гIулакха кхобIаь совтIа гектара тIа йийнача хьажкIашта «3-4Д» яхача машинашца гербицидаш тоьсий оасара духьале. Уж балхаш деш а лаьрхIа вIашагIъелла тракторист Шахбиев Сурло керте вола отряд. Отрядал кхы а пхиь трактор я. Дика бу механизатораша шоай болх, цхьаккха ди дIадахийтац цар сменни нормаш 120 процент а совгIа кхочаш ца еш.

ХIана кхашка хьежача хой кхаш лелалераша шоай болх дика белга — цIена да уж оасара баьцах.

Н. ПАНКОВ,

Шаьла районе «Шалинский» совхоза керттера агроном.

ДОГ ГIОЗДОАХА! ИТОГАШ

Пятилетка хьалхара [illegible] шу [illegible] шуи чакхдаьннад. Дилача гIуллакхашца белгальй ю [illegible] Нохч-ГIалгIай АССР-а къахьегамхоша.

21 июнь, [illegible] кхоачашъяй республике къахьегамхой пятилетка хьалхарча [illegible] план. Пятилетка хьалхарча [illegible] ах шери республика промышленноста къахьегамхоца пачхьалкхенна планал совгIа [illegible] продукци 50 миллион соьмагIа [illegible] а. [illegible] шери [illegible] ах шерашкарча темпашца дегIаяьй Нохч-ГIалгIайчен промышленноста производства, [illegible] дика хилар цу гIулакха 1966 шу. Цу шера 15 процент лакхъелар арахийца продукци, хIаьта 1967 шера из цифра 11.6 процент, укх шера хьалхарча ах шера 10 процент хилар — уж цифраш тха шера планага хьежача хила езачарел лакхагIа я.

Къаьстта лакхарча темпашца дегIайоагIа мехкадьтта доаккха промышленность, хIара шера 20 процент лакхду мехкадьтта доахкар бовраш.

Пятилетка йоалача дена планах йийрахачул совгIа 490 эзар тонн мехкадьтта доаккхад республикан мехкадьтташоаш.

[illegible] кхоачашцу шоай декхараш мехкадьтта чакхдоахараша, химикаш, энергетикаш, кхьйолаш.

КПСС-а XXIII съезда, КПСС-а ЦК Пленуме (1965 шу) [illegible] кхоачашдеш дикка лакхъяьй юртбоахама къахьегамхоша юртбоахама производство; [illegible] кхоачашъяьй пачхьалкхенга мукх, тха, [illegible] кхьйола продукци йоахкара план 1966 — 1967 шерашка хьалхарча шини шерага диллача хIара шера 22 процент лакхбаьннай юртбоахама продукци доахкара бовраш.

[illegible] кхоачанагIа шоай планаш транспорта, бузама, коммунальни боахама, кхьйолча отраслий къахьегамхоша. Кхы а шерье Нохч-ГIалгIай АССР-а къахьегамхоша В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна къахьегамца [illegible] социалистически яь.

ПЛАНАЛ СОВГIА 15 ЭЗАР ТОНН

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра. В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара сийленца лакъахара тIайща социалистически декхараш толамца кхоачашдеш я «Грознефть» объединение автобаза коллектив. Ах шера планал совгIа из дIа-юха бихьа мухь 15 эзар тонн я. ЛаьрхIачул совгIа укх шера пачхьалкхенга баь пайда 35 эзар сом ха. Къахьегама оасарле лакхъяра план 10,9 процент тIехкхоачашъяьй. Яхье хьалха латт коммунист И. К. Шевченкий керте латтача цеха коллектив. Мехкадьттахошта мелаца оборудовани дана шоай ханнахьа дIакхоачийт не.

И. ПЛЮЩ.

Пятилетка кхоалагIча шера социалистически яхь йоаршаяй Грозненски химкомбинатa цехашка. Къаьстта дика толамаш даьхад социалистически яхье № 15 йолча цеха коллектив. Цеха сменашта юкъе укх шера хьалха латташ хьайоагIа Мантров Вячеслава кулгалду смена. Шоай сменни эцналеш 105—110 процент кхоачашъю химикаша, дукха кхоа изопропилен, хлористи аммонит, кхьйола реагенташ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьтехьа) смени дикагIвола аппаратчик А. Фисенко, бокхагIвола аппаратчикаш Д. Уваров, А. Тимофеев, аппаратчик А. Абакин, смени начальник В. Мантров. Д. Василийко сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕ ДЕНАЛ

Дукха лоархIаме балхаш чакхдаьхад Назрановски районан юкъхьанцарча партийни организацешна отчетно-хоржаме собранешка коммунистана белгалбаьха кхоачамбоацараш дIадоахаш, цар хьалхашка оттадаь керла декхараш чакхдоахаш.

«Электроинструмент» заводан коммунистана шIенхаштта бейке йора шоай партийни организаце бюро заводе болхлой кадраш каст-каста хурцалуш хилара, болхлой культурно-бытови хьалаш во хилара, производстве коммунистий авангарди лоархIам лохача бoараме хилара.

Коммунистана хьалхашта оттадаь декхараш кхоачашдар мел лоархIаме да а хоаш, перспективни план оттаеш уж дешаш ларде лаьнар завода керда хоржача партийни бюрос.

МутIаерча болхлошта юкъера организационно-партийни хозяйственни болх айбарца, коммунистий авангарди лоархIам лакхбарна дIа боалабаь партионе ший болх ухх шера. ХIана отчетно-хоржама собранеш тха районе чакхльина 9 бутт боалаш лат. Цу юкъа дукха хIаманашка карагIдьнкад партиона. Соахкарчул кIоонгагIа я хIана заводе болхлой кадраш хувцаенна моттигаш, дикка тоабенной коммунистаща юкъера идейно-политически организационни болх. Коммунистана хьинаре ракъа лоац партийни собранешка кийчъенна уж чакхйоахачох. Лакхбенна цар производстве авангардни лоархIам, партийни организаце дендал а айдоенад. Партсобраней дой повестка тIа оттадаь дешаш дувцача хана коммунистана лоархIамей пайдане предложенеш тал, кхоачамбоацараш хIадахара наьнъеш белгаладен.

Нагахьа саина къонача коммунисташта кхетам баларен уж балха дIаунттабарен дешагa хьежача а заводе лоархIамегIарча моттигашка болх берг шоай болх дика боазаш а инициатива йолаш а бола коммунисташ ба. ДикагIа болча къонача болхлоех, балха опыт йолча вахах дегIакоагIаш лат укхаза партe мутIараш.

Дикка тоэкам тIаболийт партионе болхлой культурно-бытови хьалаш тоадара, партийни собрание а райкоме, а вхьыча лакхехьа латтача партийни организацешнa решенеш вахаре чакхдъахара. Уж кхоачашьярах хIара партийни собрание хоам а бу коммунисташка.

Дукха кхоачамбоацараш дар района потребкооперацен автотранспорте боазамеи балха юкъе. КПСС райкома а юкъханцарча партийни организацена а дукха дийдар уж дешаш шоай бюро заседанешка. Белгалдьдар цу организацей болх эсала лелара терттера бахьанащ. Укх шера партийни организацена цахаддаш коммунистайтен мутIаерча болхлоштен юкъе баьча балхах дика пайда баьнаб. Тоабенна потребкооперацен автобоахамен болх. Ишта укх шера хьалхарча квартала план тIехкхоачашьяра КПСС райкома карарахара юлла IIIe байрахх енай Назрановски районо коллективана. Массе болча показателех тIехкхоачашьяьй ший план Назрановски автобоахамо а.

Соахка шIенхашта дуццар коммунистана Назрана, ТIой-Юрта, Долакх-Юрта газофикаци ярах. Шерра дьижал укх деношка цу юртанкеи Назранон бахача нах газ чуйиллара балхаш. ТIой-Юртен Долакх-Юртен кхачналца газопровод юллаш лат. Экажевоюрий-Юрта Шолжа тIий туллаш лат. Районе дукха дийцадар из деш а.

КПСС Назрановски райкомо пахалдаш дIахо а тIахежаш лоттабу коммунистана белгалаь хинна лоархIаме кхоачамбоацараш юкъханцарча партийни организацешна дIа ишта доах хьежаш, цар денал айдара шийгара шиа нохкъостал ду.

Боахаме партийни организацей лоархIам лакх а беш райкомо шIенхашта бехктокхаме а уж боалама гIудакхашта а.

БIаьстан кхиенкара балхаш дIалолалолча тIоне укх шера хенанхьан лоа ца деши длат чуццара, къахьегамхоашта юкъе шерра агитмассови болх боаржабаь. Ишта дукхагIа эф къахьегамхошта юкъе атеистически гонаш бола лекцеш а.

Укх тIехкхьарча деношка къаьстта ишагIа пайда эц КПСС Назрановски райкоме пятилетна шоллайча шерр плана В. И. Ленин ваь 100 шу йизара дийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегамхой оаргагIбахара эрригача идеологически балха средствах.

М. КАРТОЕВ,

КПСС Назрановски райкома организациона инструктор.

КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, тха предприяте цехий партийни организацешна дукхагIа уйла тIайохийт цехий комсомольски организацей гIулакхашта, кагийча нахей моллачийн политически хьакъстамех хьинар айдара.

Комсомольски организацей гIулакхаш кIоаргга теркалде а партна хIара дена хьалха вонкъостал де а яьнай цехий партийни бюрош. Кагирхоштa хьаштдараши ашдараши теркал а деш вIаштIехьйоах тха предприяте партийни бюро. Цхьа бахьан доацаш дац тха предприяте къона къахьегамхой доначе къахьегама гIулакхашна ВЛКСМ ахь бIаь шера юбилейна пакъйолхаш хилар. ВЛКСМ 50 шу дизара шерагIа хила боккъо яккхара городе эттара хьалха социалистически ахь йалаьваш я уж ба.

Предприяте мехкарашен кагийча нахен доп денвад беналах, энергетически ресурсех пайда дехагIа эцада чотих 1968 шера дукхха электроэнерги, мехкдьттa, мехкдьтта продукцеи кхоекъахьегамa оасарле лакхьен продукци аккхарга дIабода мах лоцаш.

Къонача производственникашна иштта хехкар уйлай Ленинни комсомола ах бIаь ши дизара юбилей хьатIакхачалехьа 70 рационализаторски предложени чакхьянна, 50 шои чуна дIаме гулде.

ТIа-ча шерагIа барачаш дотт болам. Масала, цхьоадагIча шоне цунна юкъехьай ерригача установкай коллективаш. ХIаьта, кийча продукци ший хьакахьа дIа да кхухьаш хилар хьалхалика оттаяь дукха хаалаш йоллашехьа а, производственни толамаш доах, экономически хьоахамаш тоадар дукхьа тIаргертта къонсам лоаттаду яхье дакъа лоацача дуцахьар.

Болх беш дукха кагирхой а болаш йоача 1-ча электробессилеваццй установка коллективо 6 бетта план хаьал хьалха, 26-ча июне кхоачашьяьй. Де а доагIаш ший дош а цу хьа комсомольцана шоашта керте оттадаь операторa помощник Кузьменкова Лариса.

Политически къахьегамo хьинар чIагIагIа айдеиа комсомольцашта, кагирхошта юкъе. Боахкача базарна, творчески болх бу кагийча нахеи мехкарашеи. Деиаш дола гIудакхаш чакхдоах тха «Комсомольски прожектора» штабо. Иштта из дIадедар мехкдаьттa продукташ йоаща къовсам лоттабара, цистернаш иштта ял бийстилачa сменаша дисциплине оашта хьожаш проверки ял бийсаш шерра бий ца ец.

Массеза а рейдай итогаш юц комсомола комитета билгалдеча цехий комсомольски организацешен, из дьдо стенной газеташ тIа — «Крокодилаш» тIа, «КIарцхадам» тIа, «КП» листовкаш тIа. Хьалхчалехьа кхоачамбоацараш сихха дIадоах.

Кагий цах Советски Эскарехь тIеха-форда Флотех гIулакх де баха кийчбара йоккхе ю производственно-товарни контора партийни комитето, администрацеи профсоюзо коллективо.

Массане а тIема гIулакх де декхаройкхa вон доча законага хьежа вIашагIъалла учебни пункт я тха предприяте кагийча наха юкъьонтаа тIема кийчо яра. Планийца и физически, строевой, тIема, политически, къаьстта шоай тайпара кийчо яра занятеш. Допризывникашна дика дIаеволай айгача атлетикех, гранаташ кхувсарах, кийчон кхьдолча тебелех бола занятеш.

Итт шу дIадаьнад Грозненски [illegible] комсомольски [illegible] а деттагIал [illegible] массе [illegible] пахьара из [illegible] гIду а. Трасонни а [illegible] дахал тIема [illegible] дешаш тхо вIа [illegible] деттадалари художественни самодеятельноста [illegible] [illegible] хоттадаь [illegible] сийрдаш сагa. ПТК коллективо цхьа саина дукхаза а Сийлен грамоташи доаьхера совгIаташи тийнай тIемадошта — тIемен политически вийчой отличникашта.

Шоашта тIа денхар а дусаш 1аш тIема гIулакхаш тIара барашт а. [illegible] районни военкомата болхлошна а практически вонкъостал ду докхушийчаьна бола [illegible] кийчбара. [illegible] новобранцашна пайдаl, масала, учебни [illegible] шна, вай Герзаниарча Нимий чIоагIал хьахьокхаш бола плакаташ, гойтара пособеш.

ЧIоагIа бехаме тIаои тха предприяте эскаре гIулакх даь а баьца запасе бахийта тIемахой. Укхаьа моргаш дукхха а ба ПТК къахьегаш. ДукхагIча даькъе уж ба производстве хьалха латтараш, хьинаре общественникаш. Дика болх беш общественни вахаре дакъа лоацаши ба тIемахой хинна Рыжман Борис, Арчаков Iумар, Дащиев Сергей, Евлоев Малсаг, Мальцев Анатолий, кхыбараш.

Партийни организаци массаза а хиннай комсомольски капоихь хьацаржарен кхеврен гIулакха чIоагIа терко еш.

Массаза а комсомольски организацешкара партийни дзна чIоагIъе гIерт тхо. Царна юкъе ба къона коммунисташ: Петров Николай — комсомола комитета секретарь, Арчаков Iумар, Ефимова Ольга, Гайсанов Мамед, Кошелева Людмила.

Ахкан беттанка кагирхошна [illegible] социальни вIаштIехьаккхара чакхъяха хьайла мероприятеш кийчьяьй оаха. КIоанга [illegible] параг1дьиилаш тха къонах физкультурникаштен художественни самодеятельноста йоукхаштeн.

Цхьабеттахьа комсомола хулалдера даьте тха болхлошна а кийчу кхоачамбоацараш, хIаьта уж тхона бIаьга а гу, цудухьа уж дIадаха гIерт тхо, кагирхой кхебенa эрригача парте юкъара, вай общество дегIаара бахктача лоархIамера гIулакх хилар кхета а даь.

Г. КАЦЕЕМАН,

ПТК партийна секретарь.

Артиллеристаш тактически занятешкай ба.

СУРТА ТIА: дов де лаьрхIа моттигаш мичай таххара задании луш ва лейтенант П. Девятник, ефрейтора Г. Свердловскене (аьрлехьарвар) ефрейтора В. Мельник.

ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ПАЙДЕИ ПООЩРЕНЕ ФОНДАШИ

КIиранна цхьаьлх арадувлача КПСС ЦК «Экономически газетой» дунеа за йоацаш нешечна воаьцар хальъа боахане, белгала аьлча, промышленноста, пайдаш дара план хинаре — аьрале кхоачашьяра хьажьехьара ЦСУ данцеш. Укх шера бeтта бетта 14 миллиард сом гарта пайда баьб индустрe. Из 20 процент дукхагIа хул 1967 шера цу хана хиннарчул.

Фуд из — мо-шогIа пайдеенна хIама да? Дац. Из дагадоаш хиина а Йоацаш, законагIа лелаш процесс я. СССР-е чакхйоахахааш латтача экономически реформа толамаш доахеш хилара ишта дола тешал да. Из гIулакх массане а цхьатарра баьлхеш белгалдаьккар планировании экономически стимулированиен керда система шкъеекача шин шера итогашка массе тайпарча экономиках хьежача мае хиннача Ерригсоюзни экономически совещане.

Экономически реформа чакхьяьккхача моттиге дикка лакхбеннаб пайда — воспроизводство шерьярам хальъ хьал-торе дIахо айкрам хиланга эргIйоаца социалистически накопленеш дукхьовла из лоархIамегIара хьест. Советски промышленносте беча беррагача пайдах 60 процент совгIа хеила тайпара болх беча 11 эзар предприяте бу хIана.

Из дикалетар санна кхетаде дезаш да? МалагIа стимул я реформа оардаьIа? Вешта реформал хьалхагIа а, малхбузехьарча цхьаболча «Россе хешашка хьожача специалистана» кхыдар ийцалале а. Пайда хьасапера экономически категори СССР-е тервал ца еш вIалла а хиннац.

ГIулакх мишта да аьлча, боахама реформа пайдай дикка доккха дакъа предприятей доалахь дут. хIаьта куй чотах йоккхий поощрене фондаш вIашагIа а йохк. Кхеталеш да, пайдаш вIсамзалара бола заводийн фабрикийн, промышленноста бIарчача доагъой бежам цу тайпарча система сонбахиха хилар.

Социалистически производства процессе хьахул бIарчча йолча тайпара эррагача общества доалахьа йодаш йола прибавочни продукт. Цунах латт капиталистическичеа гарта социалистически пайда керттера башхало. Капиталисме пайда вIаьшоаттабу из хьабьча саган. СССР-е ма бехьача а ший гIулакхашка дIабехийтача а дакъа лоац боххлоча, общества члени ше хилабах тарра. Йоллжете чубоагIача промышленноста пайдах ший халкъа боахам шербу шкахе, оборона чIоагIъю, хьалъю школаш, вузаш, берий бошамаш, чуIе цIенош, больницаш, салоIа цIенош. Цу ахчанара тел пенсеш, стипендеш, тайп-тайпара пособеш. Кхьча дешашна аьлча, болхлочун кулгашца хьабаь пайда дикка доккхача даькъе цунга юхакхоач тайп-тайпарча льготийн общественни хаzалашна гIолла техача ахчайи хьисапе.

Пхьабакъда, укх тIехкьарча хандалца хIара болхлоча материальни вулхьам хьалча, къахьегама исарде лакхъча доаца дакъа бездача боапаме лоархIаш дацар. Экономически реформа керда хIама юкъедова болхлоштен специалисташтен материальни стимулирование ара практикана. ХьалхагIа а санна, алапеш пийду. премеш а шийн бохлошна алапе фондера, дукхагIа хул общественни фондашкара тела тайп-тайпара ахчаш а льготаш а. Пхьабакъда, цул совгIа, запале бусача пайдах хьаю материальни хъастора фонд, дикка вIсамйоал социально-культурни мероприятей чуIе цIенош хьалхоен къахьеттача фонде ю отчисленеш.

Материальни хьастора фонда боахамаш массехъазза дукхагIа да хьалхагIа вIашагIйийхкача предприятей фондах. Масала, Челябински тракторни заводе 1968 шера шиъ миллион сом гарта кургьа из фонд. Машинаштъеча заводашкарча материальни поощрене фондий боахамаш алапе фондаша ийсолча 11—28 процентага дIакхоач.

Пхьабакъда, Ерригсоюзни экономически совещане дакъа доацам хиннарашта белгалдаьккар, материальни стимулирование система, боахама реформа лоархIамегIара дакъа хилара тарра. хIахо эргальлкха тоде баьш хилар. Хьалхалгьа вай, масала, пайдах дхьадола дакъа стимулирование фонде дIачухьдолоа порядок. Из хIана укх саьбате чоалхане я: совнагIа реализаци яьча продукцие хIара процента хьалхара, рентабельноость лакхьаяра хIара процента хьалхара а санна, стимулирование фондашка еча отчисленей нормативаш лакхха лайда ахчаш йийна дIахьадай? Из мукъагIа, заводашкеи фабрикашкеи цхьатарра доаца хьалашка боли бецабь лоаш хиннад. Цхьанехьа — мерда я оборудоваши, вонхалехьа — вогIа. Цкхьанехьа, нагахьа санна иштта аьлча шийса лоагIе, гIойлегагIа, пайданагIа я продукци, вонхалехьа — бахха вохадаьа яц. ХIаьта болхлой-м массанальъара бераш я цхьатара ма бий, массане а е ма еша йоахкоч. Цудухьа, йоах, поощрене фондашка дIачутелача ахчай нормативаша алапе фондана йийтолха хила еза. Пхьабакъда, из деладом хувцахчар къаьбалъоеш ди. Экономистана а, практикашна а йоах, бIарччача пайда тIара белгалдара хьонт дIачутела еза. ХIана цу тайпара экономикашеш еш а. Цар дьахьонтагIа, мегаш йола хетош мел прогрессивни а, пачхалъанен предприяте, къахьегарий яленташ дикагIа таргдара цо ноокъостал дергiй, эрригача предприятеннта из мегем йий.

ДIахо эрагальха тоде оаш я материальни хьастора фонд аьхаре принципаех а. Предприятешка дукха за кхоачамдальчул тIехьагIа балхлеча совгIата премеш хул дола хьехамаш. Масала, массои кулловобанате болхлой алапешта юкъера премеш дайа 31 процент дIахоач. Пхьабакъда, премеш тодаршинашьярах экономически бехьаль хьахьокхаш ма массаза а.

Ерригсоюзни экономически совещане дакъа лаьмарама цу кашъ а кIелга дуьсаннар пайданее хIанаш. Шеко яц, цар эрригача рекомендацешна уйла тIа а йохийташ хьажаргахьарах а уж Iашвеоргхьаргах а. хIаьта парех маьлагIа ярши чакхйоахаргхьарах а.

Предприяте пайда, цу тайпара, белхлоччи, техника, мухенера дозала бюджете тIа-тIа лоархIамегIа компонент а хиина дIаотташ латт. Экономически реформа чакхъяла гIолла ю гIерт лакхлуорба эрригa промышленни предприятешкара социалистически пайда. хIаьта холие, материальни хьастора тоенаш а хургьа иштта дукхагIа. ХIаьта из реформа лоархIамегIоча агIонех цаI а.

Юрий ГРАФСКИЙ,

(АПН).

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХIАДЕРГДА ТХО

Нохч-ГIалгIайчен «Терек» лахчан хIамаш ю фирма йоккха предприяте а. Юкъера лаьрхIача шера 6,5 миллион сома маьха мебель, 25 эзар кубически метр хорх хьаькхаш хьекьестача гамех аь плиташ, 50 эзар кубически метр хорх хьекха материалаш карбалахин кIуп. кхыйола материалаш ялелениш араеш тха предприяте.

Фирма коллективо толамца кхоачашьяй пятилетна хьалхарча шин шера план, хIаьта укх шера хьалхарча кхо бетта продукцеи реализацера задани 101,3 процент кхоачашьяьй. ДIадахана шера цу шагIа дхийтачул 26 процент дукхагIа вIахьйитай кийча продукци. Соахка цу юкъа арахийначул 23,1 процент дукхагIа арахийцай укх шера пхе бетта заводо продукци, хIаьта товарни продукци — 24 процент дукхагIа.

Пхе бетта плана лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 50 эзар сома маьха я. Къахьегама оасарле дакъхьера план тIехкхоачаш а еш, вIадахача шера пха беттаца кийбенча 20 процент лакхьяьй из. Болхлой алапи 12,3 процент лакхъеннад. Укх шера плана совгIа фирма коллективо баь пайда 41 эзар сом да.

Ши-шогIа хьахиналах уж къахьегаш толамаш. Коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхара къонсам лоттабеш я тха хье цех, кхе сонна 14 бригада, этаха болхлой.

Укх шера хьалхарча хьалхарче квартале из цIи баьр А. И. Ибрагимов керте латтача № 2 йолча мебельни цеха. Из, Парсьнова, Амоси, Гайдаренко, Естухаева, Шрайко, Пашаева керте латтача бригадашта. Укх шера къаьстта дика къахьег. Н. И. Чуйко керте латтача № 1 йолча мебельни цеха коллективо. Цунга я фирма карара лара тела IIIе байрах.

Укх шера тха коллективана хьалхашка латтадаш лоархIамен бехкделамен декхараш да. Керда арахеца йолаегIа УФ-3 яха книжни шкаф, ИБ-242 яха букьбетта гIевхаш. Дукха ха йоацаш горол Ростове хиннача мьставке чIоагIа могайнар цар образецеш. Уж дукхха арахеца йолаьтьа укх шера.

Къаьстта дика къахьег пятилеткa кхоалагIча шера фирма рационализаторашa. Укх шера хьалхарча пхе бетта производства юкъейитхьай 96 рационализаторски предложени. Уж тIаеовлаь ю дукхагIа материалаш кхоара. технологи арагIахьара. доахецача продукце тикал лакхъяра. Цар пачхалъенехьа 36,6 эзар сом пайда баьб. Фирме дикагIбола рационализатораш лоархIаш ба Н. В. Яревицкий, Н. В. Бутуаев, Л. А. Воин, Б. Н. Фатиев, И. А. Зинченко, кхы дукхахабараш.

Предприяте ритмично болх бари хьалхашка латта декхьоаш толамца кхоачашдари тайпа да организационно-технически мероприятей план кхоачашьярах. Цу хьакъе дIалаьа деза производстве нийслу кхоачамбоацараш. мукъ тIаботташи тIера Iобахкхашна дена балхлокта механизаци е еза, технологически процессаш оргашьа тоаа еш, оборудованена модернизаци еша вIаштIехьдашакха ма.

Укх шера чакхьяхa керхI пачхьалкхенна 140 эзар сом пайда бергбола 28 мероприяти. Машинашкъахашка вагонашта мукъ тIаботта а тIера Iобаккха а ВКСМ яха башенни кран оттаеcгьа. Из дургьа Ермоловски ЛОБ-я площадке. Къахьегама оасарле лакхъяра мебель еча эша полуавтоматически лини вIашагIъеллай. Кертерча предприяте централизовани хьисапе кийчъю мебела щиташ. Мебельни щиташта шлифовании полировании лоа йола станокаш кийчъяьй, ю дикка лакхъергьа арахецача мебела дикал. № 1 йолча пхе пхьоалагIча классеи полизфирни лакьинца мебела отделка лоа гIулакх вIаштIехьдаьхьахал. Из болх чакхбоаккхаш латт Грозненски мебельни фабрике а. Цу мероприяте торо хулийтаргья ер шу чакхдалалехьа паьнах лаьрхIачул совгIа 160 эзар сома маьха мебель арахеца, товургьа мебель а.

Дукха балхаш даьх хорх хьожачa хана хьакьестача гамех [illegible] еча оборудованена модернизаци еш, реконструкци кий тоептим [illegible] а, эргабаьккха хийнаб [illegible] спинтеи вентиляцеи [illegible], иштта кхы мероприятеш а чакхьяьхай. Уж мероприятеш чакхьяхаро лакхьергьа плитай хийлa, цул совгIа 3 эзар кубически метр дукхагIа арахецаргья плиташ.

Букьбетта гIандаш дечa цеха фена юа шараш арахецаргйола производства вIаштIехьйоаккхаш я. Шера цига арахецаргьа 40 эзар шар. Соттальъ гIандаш деча цеха реконструкци еш а, из чакхьялча цоина лакхагIа хургьа мощность.

ЧIоагIа теркам тIабахийта дехалу болхлой кхараш кийчъяра гIулакх а. Укх шера кагнохой-болхлой школе, квалификаци лакхьяра курсашка дешаш да 56 саг. хIанзлехьа шоай квалификаци лакхьяьй инженерно-технически болхлоеха гIудакхерча нахахи 10 саго. Верригаш а тха предприяте Iешаш эар 375 саг ва.

Пхе шера план хаьна хьалха кхоачашьяраш В. И. Ленин ваьча 100 шо дизаоаш сийленца кхаьлахара яхь йоаржаьча тха коллективо кхы а дикагIа къахьегарла дIахо йодача хана.

М. КОЗОНИН,

Нохч-ГIалгIайчен «Терек» яхача мебельно-хьу чакхйоахача фирма производственно-технически отдела начальник.

ДУКХАГIЕИ ДИКАГIЕИ

Грозненски швейно-производственни объединене цехашта юкъе хьалха латт Мельситова Татьяна Николаевна керте латтача № 4 йолча цеха коллектив. ХIанад итт ди хьалха кхоачашьяьй цо из шера план. ХIара сменаш ерригаш 115—120 процент кхоачашъю из. Исаева, Бенсик, Голубенко керте латтача участкай коллективаша.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

ЗАМАНЦА ТАРДАЛА ГIЕРТ ИСЛАМ

Общественни вахарера хьийбелаш яленеш а санна, исторически денIаьрдара хIара лeрдача фазаца хувцалуш хиннай дина идеологи культура. Общественни вахарерча хувцамаша — социальни перевороташа, классаштен социальни группаштей юкъера, политикеи, культурейи, Iилма лохдачара гIулакхаш тоалахаро — белгалара фост деш хиннад дина.

Ши-шогIа кхетадеш да, Iаламба хьал бахача мехкаша хувцаш дола экономически социально-политически хувцамаша а кхачам цул культах иштта хахаи аь хилар. Тоьла дукха ха я ортодоксаштен модернистски течений оагIув хьалларараштен юкъе къовсам латта. Сийлахь Йоккха Октябрьски социалистически революци а хилалехьа Россе ислам кхайкхабьвашта юкъе доаттача из къовсам кердача хьалашкeи фоашашкеи хIана а латташ ба исламе.

Шейх течача цахьа дукхахачале яхача, керасьта кхетaвa [illegible] моллагIа моттиг лоац исламо вай Советски мехка.

«СЕРДАЛО»

2-гIа агI., 2 июнь, 1968 шу.

Ше хьахиначa хьалхарча бIаьшерене дела цхьоагIа вIаштIехьбаланза ды хинаб ислам.

Буддизм яхачуш наростен дьиний а санна, массехи тайпара дeстакаш, кулаш, тоабаш я цук. Эггара боккагIа шин лостам ба — сунизми шиизм. Цу шинна лостама а хIаьта иштта царех дьинача вирдаштен тоабаштoн а тIехьалаттадаш Советски Союзе бах.

КийсагIа бола дина лостам эалачa сунизмана юкъе дин-религиозни школа е вирд — манхIабаш хиъ дх. Ди кхайкхабарий — къорийн хьашаши зоацыхайн, юкъьенна уж ширлаш хьаьлой шIераш тахаьй цу манхIабех. Цу хаптарашта юкъера манхIабех. Цу хапхараштa юкъера вози оагIоша шамена я.

СССР-е бола исламa ди долобу мухкагIбарем шин суннитех ба: ханифийн мазхи. ШоллагIча лостамa — шиизманa тIехьалаттарем — Азербайджане ба (бусалба нахах 60 процент), хIаьта шан бежна йола гоунаш — Туркмене, Таджикистане, кхыча республикай цхьаболча героашка.

Ислама керттерча лостамашка — суннитски шиитски — ший арганашна шин течени я. Царех условно цIе яхха легаогьа: вай мехкара алаха моллаши официальни дин тхьамалоаш — сунитий IаьлагIа муфтеши шиитий IаьлагIа шейх-уль-ислами — керте латташ йола маьжлига течени. Муфтии шейх-уль-исламе дийша баьнча моллаш хила беза, хIаьта цу тайпара моллаш керте латташ бусалба наьха духовни йиь управлени я вай мехка — Уфе, Ташкенте, Баку, Буйнакске.

ШоллагIьар — маьжигаш йоацца течени — из я суфийски, гIарихьатй, еррмшески, хIаьта вайцига — мурдий течени. Кулгалу юкъара шоай цхьа орган йолаш яц из течени. Ишта, ше а яп из-м бIарчча цаI. Усташ, шейхаш, шахаш, пираш керте а латташ йолча веленашта е общинашта ехьалу суфеш е мурдаш. Цар оренашен братствашен шоай усташий иштта хьинд ма вIашагIъехарий — хьехаш теларий цIераш лелаш.

Шашкье течени юкъера бIаьшерешаш йолаленцача юкъе хьалицней. цIаьнха а бежабаш наьна юкъера къовсам. Пхьабакъда, мурдий оренаш ислама юкъера секташ яц.

Маьжигеи маьжигаца йоацачьа течени башхало секах латт аьнча, из латт, хьахарта течене наьнахаш боккъонца шаргIата тIехьалатте дIаьа — ахли тауххин — цаI хилар кхайкхадеш бола нах а хIаьта цегIа течена тIехьалаттараш Iаллахiа — ахли сифати — кхелача хIамай дикагIа йола оагIув мерраба а еша бола мистуцами аскеташи а лоархIаш хилар.

Вай Нохч - ГIалгIайчена бусалба нах, Дагестанера бараш а санна, шафе манхIабера суннитски лостамагIа ба. Кхы а цу тIа дIатIатоха деза из со. дакъах темаш бола нохчийн гIалгIайн, массаза а, маьжигца йоацача е суфийски (гIарикъата) мурдий течех хилар. Хьалхаха бусалба нохчой гIалгIай нагахьа коранаагIаре тамаш эр моллагIча цхьан мурдий веленах ше ца лоархIаш. Из я вай республике исламах кхеливса хIамаш мел кия болаши чуденнеш за хьахьокхаш йола Нохч-ГIалгIайчурча ислама башхало. Укхаза дина идеологега дIахо ийкхача пайна пайслу ший кулгалхой а белаш, традицешца ший кеспиплина а йолаш йола белгалаха организаци.

Укх тIехкхьарча шераша Советски Союзе дукха нах исламах, кхы мел холча хьинех а санна. дIадалаш латтача хьалашна заман кердача гIулакхашна духовенство тIа-тIа чIоагIагIа тарьила гIертараша цу цхьан моцу маьжигийн общинии (е мурдий) течений тхьамалашта юкъера къовсам чIоагIайлум латтош хилао. Шеваш боккъона бола даьлах темашц раш а лоархIам. Духовни управленейа кулгалхой йолча маьжигий течене тхьамалоша арахеп шоай кортеньташ «IаьлалаIараш» гуфаниханн йола фатвон-шейхаш. Шамаш, пираш, цар мурдаш идолопоклонства, «дьмчества», кхьдарий гаохаш ба яхаш йола дина керте латтарий хьехамашй сомамаша.

Вай мурдаш шиня орденах ба — накъшбандий кхьадирии. Уж орденаш хьахиннай XII—XIII бIаьшерешка социальни оппозици хьисапе — VIII-ча баьшерене.

Накъашпанди вирдех бола шейхаши усташаш алкха моллаш хиннаб. хIаьта кхьадарий общиной усташ аьттехьа я моллал юаллаш хиннабац. царех пхьабарашта кхыметтел КъорIа дешa а хоаш хиннадзац.

Революци хьалехьа шоай чурча организацегeх гIулакхашкех хилладча кердкальнь — партийни организацешка вIаккхоачаш даьтта боккъонца бола классови группировкаш яр мурдий общинаш.

Накъашпанди вирда юкъе керттерча дакъе Нохч - ГIалгIай общественна бIаьхьегIа бараш бар (моллаш, купецаш, торговцаш. гIулакхаш тIара аристократи, и. кх. дI.), хIаьта йоалув - дешар ца хуу (бакъда, бIаьхий бакча дезалерча) ахархочо. Кунта-хьажас Нохч-ГIалгIайчу вIашагIтехача къаьдарий вирда юкъеозараш дукхагIча даькъе къахьегеи ягара тIесьяйнеаш ахархой бар.

Дахо товарно - капиталистически отношенеш Нохчашкахьа легIа ма ух, цу дикар. дечa (Кунта-хьажий вирдах) ше-шоай тоабаш а еш вIаькъеста кхьлав юртара бIаьхегIйн кулакашкех йоаз элементаш. ВIашагIъехкар общинаш: Нохчашкахьа Баматгирe - хьажийн ГIалгIашкахьа БатIал - хьажийн.

Кунта - хьажий болам кхахилар XIX-гIа бIаьшера юкъехьарча Кавказе [illegible]. хIаьта къаьстта шера бIаржар из Нохч - ГIалгIайче Россех дIакхийтача хьалхарча шерашка.

Белгалдаьхха деза, революци гражданск тIоам лаьттача шераша шейхашеи моллашеи заходаьча гIулакхаша наха цар еш хиира вадам чIоагIа мелаь хилар. Къаьстта доагIа из къахьегача хьокъах болча ахархой хьанача тIехьенна.

Моллаши шейхаши эгIабеча кхоачабьбар юрташка комсомола нуггIаеши шераш а партийни ячейкаш хьахулаш а ахташ хилара. Коммунисташи комсомольцашти айламекъа бунц шоай хьаль дечa. Дечa къарIах гIерташ. шоай хьаьа хьабена цу вухбахкха нах ба уж лоам. Советски Iаьдал дьихича хьалхарча шерашка шейхашеи къаьльшеи метацика шерIий судаш йоа. «Шарицахьабаьнарашт» чубеккаш къаьстта кIоагаш дар. цхьаболча комсомольцашта сьовгаш етташ моттигаш а яр. чIоагIагIа болча советски партийни болхлошта кIийлена хулаш доаш дара. советски мероприятешта ваа дукъалбах гIертар, угловни бандитиам хестайра....

Советски образовани халкъа юкъеболадера къаьстта чIоагIа духьалболамаба моллаш. кхыметтел Iаробий алапех 1920 шера нохчашта оттадаь алфавит а гоама дар царна.

Шерипов Асланбека 1918 шерре а белгалдаьхах, халкъа загалоагIачох шейхаши моллаши къаьвача Iаьдала дохьа чоехел [illegible] хилар. хIаьта цунна цхьана Асланбека къалташ бeаппаш хьагучабаьхаб цоааш халкъа хьалтеш хьалкъар цаш ба аьна а хетайтари. Гойтанси Халкъа Совета юкъе а бахха, цу Совета революционни гIулакхашта повамне еш хийна кхьайкабола моллаш, шейхаш, купецаш.

Из лаха хIана тераде доац вай воацa атеистически боах бечa хана.

Революци хьалехьен революционни тIехьагIа хьалхарча тхьамешан вай мехка ислама маьжигий течени реформистски модернистски гIулакхаш чакхдала гIертараш

ЖА ЛЕЛАДАР ПАЙДАНЕ ДА

Шелковской районан «Коминтерн» колхозан керттера дакъа да жа леладар. Ших шера Іай цу колхозан фермашка 30 эзар устагІа бар, хІаьта хІанз цар Іохарий даьчул тІехьагІа, 40 эзарнега дІакхаьчад уж. Ших тІехьарчу кхаь шера шерагара-шерага рентабельни хулаш хьадоагІа боахама из дакъа. Хьалха а цо деш хиннача цо хІанз пайда лу.

Жа лелаяр рентабельни хилийтара боккхача лоархІаме хилар парте ЦК мартовски Пленум хинначул тІехьагІа жа лелачеа бригадашка хозрасчет юкъейоалар.

1964 шерралца жа Іулаш жерчи Іохарийн къаьст-къаьста лелаяра. Цхьабакъда, колхоза жа сихха дебаш хилар бахьан долаш жерчи Іулаш вІашагІдохкаро дІадехар кхьа а специалисташ кийчбелга цу гІулакхо лаххдера жа леладича дІадодар. Парте ЦК мартовски Пленумна решенеш кхоачам а еш, колхоза правленеи парткийн организацей белгалйир жа лелачеа пайдане хилийтара чакхьаха еза мероприятеш. Цу хьалхехьа керттерадар жа лелачеа фермашка Іохарийн жерчи цхьана леладергдолаш гІулакх вІаштІехьдаккхар дар. Иштта боккхача лоархІаме хилар жа лелачерашта аккордно-премиальни алапи тела оттадар а. Уж мероприятеш чІоагІа къоабал а дь тІаьйнар жа лелачераша. Жерчи Іохарийн цхьана долаш дола Іулаш эггара хьалха леладе дІаййдар боккхагІа белча чабанаша коммунисташ Павличенко Дмитре, Кожов Еиангула, Алимусаев Якъуба, кхычар.

1964 шу тІаккхачалца даххан деа жерч долча Іулашка 700—750 устагІа хулар. Цу тайпарча хІара Іуда гІулакх деш виъ саг чуноагІаш йола бригада яр. ХІаьта цу Іулацарча жено даь Іохарий хьакъоаста а дийа царех къаьстта Іул дора. Из кхьча бригадага делале дІалора. ХІанз гІулакх иштта дац. ХІара Іулаца 750 устагІа ба. Цу Іулацарча жено даьча Іохарех къаьстта Іул вІашагІдол, хІаьта цоапоех къаьста а лелалу уж. Дале а, Іохарех вІашагІделла Іул а дахкаш долча жена гІулакх деча бригада лелалу. Иштта, гурахьа воапошта тІехьара къоасталыча Іохарий Іули даккаш долча жа Іули, хІаьта бІаьстий даьча Іохарий дари—кхо Іул лелалу цхьан чабанеки бригада. Цу гІулакхо вІаштІехьдоалийт 5 сагах латтача бригада 2350—2400-нета кхочаш дала жа лелале.

Фу деннад боахама жерчи Іохарийн цхьана а долаш Іулаш вІашагІдоккаро? Нагахьа санна жерчи Іохарийн къаьста а долаш жа лелалеча хана колхозерча 30 эзар устагІана гІулакх деш 140 саг хиннавале, хІанз уж балдаш деш 109 саг мара дац. ХІаьта керда Іодаьча Іохарашта керттІа гІулакх ду, жа лелаерий къахьегама оасарла лаккъенний, жа кІеэигагІа дов, хІара устагІанна тІера доаккха тха дукхагІа хиннад, хІаьта же продукцега дІабода мах дикка лех а бениаб.

1965-ча шера колхоза фермашкарча жена тІехьа хьахиннар 12105 Іаьхар бар, уж воапошта тІехьара къоастадеча хана лайна къаьста хинараш 5,2 процент дар, хІаьта 1967-ча шера колхоза жена тІехьа хьахиннараш 9842 Іаьхар ба, хІаьта жена тІехьара уж доахача хана 233 Іаьхар мара тІерабаьннабацар фермашта аьлча — 2,3 процент.

Жерчи Іохарийн цхьана а долаш Іулаш вІашагІдохкаро, аккордно-премиальни алапи тела оттадаро йиш хилийтар жа лелаерий материальни оагІув дикка тоае. Нагахьа санна хьалхагІа жа лелачерашта алапи дахьара цар леладу жа дукха-кІезига хилар ларде лушаш хиннавале, хІанз гІулакх ергадьнад. ХІанз жа лелачерашта алапи лу цар леладу жа дукха-кІезига хиларгеи цар продуктивность лаккха хиларген хьежжа. ХІара бетта 80 сом аванса ахча хьожаду царна. Из алапи луча хана белгалду бригада хІара болхлочо бетта масса дийнахьа болх баьб. ХІаьта цу чакхдоаллача хана же продукци лаккъалар техка баьча чабанашка йиза расчет и. ХІара центнер тхах 80 сом лу, хІаьта хІара планал совгІа даьккхача центнер тхах бІаь сом лу. Массана а телачул совгІа ахча лу чабанашта, планах доагІачух совгІа Іохарашта дулх тІакхетаж хилча а.

Иштта 1966—67-чеи шерашка хІара жа лелачеча алапена бетт-бетта денна ахча 160—170 сом дар. ХІаьта цу шера, хІанз санна, жерчи Іохарий цхьана а долаш дар боахамера Іулаш. Цул совгІа, планах йоагІачул совгІа же продукци яккхарах ахы тІа а ахча лелар царна. Белгалде деза жерчи Іохарийн къаьста а долаш жа лелачеча хана жа лелачерашта хІара бетта телаш хиина алапи 95—110 сом мара ца хиннаьта.

Масала, хьалцаргъа вай Д. Павлюченко бригада. ДІалахача шера бригада лелаеш 769 жийи 771 кагий устагІа дар. Бригада жа лелачерашта деррига шера алапена денна ахча 10432 сом хилар. Из лоацаш планал совгІа яьккхача же продукцех ахы тІа а 3056 сом, кхоьча средствах 447 сом делар царна. ХІаьта хІара жа лелачеча юкъера лаьрхІача бетт-бетта кхаьчар 193 сом хилар.

Дика дар цар къахьегама толамаш. Воапошта тІехьара къоастачеча хана хІара бІаь жийна тІехьа кхедаь Іохарий 109,4 хилар, планах доагІараш 90 мара ларар. ХІаьта хІара устагІанна тІера юкъера лаьрхІача цар даьккха тха 7,4 килограмм хилар, планах доагІар 4,8 килограмм долча.

Жерчи Іохарийн цхьана долаш гІулакх ду жена Я. Алимусаева бригада а. ДІалахача шера хІара бІаь устагІанна тІехьа 113,8 Іаьхар кхеббр цо, хІаьта хІара устагІанна тІера даьккха тха 6 килограмм хилар — планах доагІачул цхьа килограмм дукхагІа. Планах йоагІачул дукхагІа же продукташ а яьхар бригада. Из бахьан долаш 1861 сом делар бригада жа лелачерашта. ХІаьта алапена деррига шера царна денна ахча 9892 сом дар. Цул совгІа кхоьча средствах а 262 сом делар царна. Иштта, хІара жа лелачеча бетт-бетта кийча алапи 186 сом хилар.

Дика оттадьа колхозе жа лелаерий материальни безам совбаккхара гІулакх а. Масала, белгалдина вІаштІехьбаьккхача, бригада чупгалхочоа алапех 15 процент ахча тІаддет. Цул совгІа, хІара бІаь устагІана лоархІаш алапал совгІа Іохарий кхедича, алапел совгІа Іохарий а лу жа лелачерашта.

Ших тІехьарча кхаь шера жерчи Іохарийн цхьана а долаш жа лелаерах дикка доахденнад боахаме хатгий жа кхеларга дІадодар а.

Боахаме а бригадашка а боахама расчет юкъейоаларо жа лелачераш тІаьхех ахчан средствашш алапе фонди кхоьра, шоай балхах бехктохкане бу.

Ших шера а иштта хилар гІулакх. Цу дІадолалушше а хІара жа лелачеча бригадара дІадовлайтар тха дакхара, Іохарий кхедара, дулх даккхара дола шера деллараш. Цул совгІа, жа лелачерашта хьалхе а дІабовлайтар цу ерригача продукце планови мах. Белгалдир, иштта, планах йоагІачул совгІа яьккхача продукцех жа лелачерашта хургдар а.

Кхоьча средствах жа лелачерашта 30 процент ахча дала оттадьд ших шера. ХІаьта цох 20 процент жа лелачерашта алапал совгІа луча ахчанга дохийтаргда. 10 процент цар культурно-бытовой хьалаш тоадара хьожаду. ДІалахача шера а иштта хилар из. Боахама расчет кхочаш хІарахи средствашш кхоарахи премена лаьрхІа 2458 сом делар жа лелачерашта.

Къахьегам вІаштІехьбаьккхарга дилаьча а дика хушцамаш хиннад бригадашка тІехьарча хана. ВоккхагІа вола чабан ва бригадана деррига кулгалдер. Пулака мнижа латт ьаьча, из латт бригада хІара жа лелалдер къахьегама оасарле лаккхе гІертаи хиларах, продукцега дІаледар лохле гІертарах.

Боахама расчет юкъейоаларах, жа лелачерашта аккордно-премиальни ахча теларах чІоагІа аьттув хиннаб боахама — лакхъеннай же продуктивность. Масала, 1965-ча шера хІара устагІанна тІера 4,5 килограмм тха даьккар, цул тІехьарча шера цхьа килограмм дукхагІа хилар из, хІаьта 1967-ча шера 6,2 килограммага дІаккхаьчар. Дикка воббеннаб тхан центнерга бола мах а: 1965-ча шера из мах 420 сом хиннабале дІалахача шера 277 сомага кхоачаш чухьахьбаьлар. ХІара шера лаххлу жа лелаярах хула доход а. Нагахьа санна 1964-ча шера цар ерига доход 597464 сом яле дІалахача шера 944650 сомга кхаьчар из. ХІаьта боахама хула пайда цу шерашка 74,9 эзар сомагара 323 эзар сомага кхаччалца лаккхбеннаб.

Цу деррига дикача гІулакхашта торе хулийтаргьа ших шера къахьегама толамаш кхы а алсамкха.

Колхоза фермашка жа дахка дикана дукха за я. ХІаьта хІара бІаь устагІанна тІехьа 114 Іаьхар хьахиннаб колхоза юкъера лаьрхІача. Деррига Іохарий дика тоадетта а яр.

Ших деношка йистобаьннаб жа лелачераш жа лерга а. Баьча лоархІаме хьахьеххар юкъера лаьрхІача хІара устагІанна тІера даьнна тха 6,2 килограммал кІезигагІа ца хилар.

Е. ФАРНИЕВА,
ИПСС Шелковской районан секретарь.

ШУРА—ДУКХАГІА

Тха ферме 1315 бежан да. Царех бетта етт — 619. Ших шера хих бетта планах царгара 566 тонн шура яккха езаш дар тхо, хІаьта ферма доаркхана дьаьхар 700 тонн шура я. Иштта дика да тха начкъохьалхевга шура йоккхара хьокхамаш а.

КарагІаьхначех кхочаш бала дага яц тха барт тайна коллектив.

Сакхе юбилейни шера къардача ахье хьалхара моттит дакхарах даьш лелае ШІе байрах синай колхозан ферма коллектива. ТІаккха йиш йий тха цул сий доале?!

Ферма дикагІа болча доархаша мол бутт хьатІакхеча лехьа кхоачаш дьай шура йоахара ал шера ялан. Масала, СССР Лакхехьарча Совета депутата М. Рыбалкос ше лаладеча доахах хІара Іаттогара хІанзалехьа шин эзар килограммал совгІа шура дьакхай. Волли доярш М. Хасиева, Е. Слобникова, Л. Полупанна хьокхамаш а.

ХІанз хатта да тетпара дьаьтта болаш я шура дикхара. Из хІара денна алсамьяккха вІаштІехьдоал тха. Цудухьа оаха дерхІачох 7 ноябрь тІаккхоачача деношка ших шера планах йокха еза шура Даьхенга ехха дерга тхо. ХІанз, хІара бетта ферме юкъера йоаккха шура 140 тонн хул, хІаьта цох йоакар 124 тонн я.

Шура дукхагІа яккхара эйа хьалаш вІаштІехьдаьхар тха ферме. Иштта доалъар Іанарца кийчду цех хьалъеь ергья ферме. Иштта кийчбе болабертба оаха моака а. ТІаккха кхы а тІаккхетаргья ферме йоаккха шура.

Хьайбашта лазарш ца кхетийтара чІоагІа сергатІаьлаха тха ветеринарни техник Баскаков Петр Васильевич. Хан-ханнахьа профилактически прививкаш ю це хьайбашта цудухьа цамогаш хилаш тха доахап. Цу гІулакха доаркай тергам а тІаса лоро. Шоашта хьайба цамогаш долаш санна хийтача сихха хоам бу цар лорага.

Иштта, къахьегаш хьайоагІа тха ферма коллектив пятилетка кхоалагІча шера.

С. ХАТАГОВ,
Сунженски районан Кирова цІерагІча шурайтовалии ферма заведующи.

ДИВНОГОРСК. Дукох тІа эггара боккхагІа бола Красноярски ГЭС хьалъераш, социалистически бенкираш кхочаш а деш, болх бе нолалйийтай Сибирегіех предприятеш гІишлоношта 20 киоме промышленни ток енна йола кхоалагІа агрегат.

Хьалхара кхо агрегат вІашагІйоллама белгалъеьнача монтажникий Социалистически Къахьегама Турпала Сахатеръ Василе, Деревянно Николай бригадаша а кхычар а дика кийоалаш болх бу ГЭС-е йиъалагІйи пхелагІен агрегаташ вІашагІйоххача.

Суртаж тІа: лакхехьа бригадираш Сахатерь Василий (аьттехьа), Деревянко Николай, Красноярски ГЭС (лохехьа).

Ю. Береника суртан.
ТАСС фотохроника.

ЛОАМАН ДАЬГІЕНАШКА

Дукха тІа хьал гІа а даьина лакхеча мухалегІа тхо Іо-гулестача хана саденш латтар. Дий сахьата ииъ а баьхьайбаш лелаерий шин палаткана тІакхьачача хана горраш а иих а чІоагІа аттабар. Бежа тІаййнар тхо «Горец» совхоз бежа Іуйи. Ихьор дуаш дагІаш къамаьл кІеаргделар.

Йоккха опыт йолча воккхагІволча скотника Табулаев Шамсудина кулгалдеча виъ саг чувоагІача бежа Іуй бригадо хагий доахан Барай бер чу доаладу ер нгтадагІа цу да. БугІе даха ха бола 270 шинар лоаман даьгІенашка дажа доалаьь ших шера Шамсудина бригада. ХІаьта дІалахача шера цу хаьнра 238 шинара доалаьдаьдар цар укхай. Совхоза даьгІенашка доаладаьча шинарашта 210 центнер дулх тІакхийтар, дийнахьа бусн хІара бажана тІакхийтта дулх 750 грамм д. ХІаьта цхьа центнер дулх тІакхетарга дІадахар 12 сом 30 кепик да. Хьайбаш дика доажадеш уж толамаш даьрах бригада хІара член шоай хеттера алапи доалаш 270 сом совгІата ахча делар.

— Тха совхоза хІара шера цхьа эзар гарета кагий бежай лоаман даьгІенашка [illegible] — боаь совхоза бригадира [illegible] муд.

[illegible] совхоза [illegible] чІоагІа [illegible] Тьехьарча [illegible] балла [illegible] совхоза. Цудухьа [illegible] даьгІенаш-ка [illegible] тІакхийтта дулх [illegible] доаш [illegible] кагий доахан [illegible] даха вІаштІехьдаьра.

ДІалахача Іуй [illegible] тони къамкІа сипос [illegible] совхоза кагий доаллаи долча йоалагІча [illegible] хьайбаш лелаераш, хІаьта из доа кІар кхьча боахамашка дехар. Цхьа эзар гарета кагий бежан цІй дІа ал кхастош Іалгара даьлар.

ХІанз лоаман даьгІенашка доалаш а денача хьала тІа да доахан. Ший балха декхарІеш дика кхоачашдеча ветеринари чІора Абубакаров Ухалта дІа-хьа доалача лазарашта духьала хьайбашта хаийахьа прививка яьй.

Хала ба лоаман даьгІенашка жа Іуй болх. Пхьор дикь ваьлалца саги боадаи тхоца бІгІача бежа Іуйх цаІ фонари топи йийа чулоаталь дешча Доахалга хьажа вахар. Фонара кхаьо сийрдалоахар дийамоттхалаш хьехахалеш дийина даха хьайбаш. ХІаьта палаткера хьахоар сихдена ху къамаьл. Совхоза керттера зоотехник Ирагиев Абу-Бакир бригадираций скотникашцей цхьана лоаман даьгІенех пайда эцара, аргІ-аргІагІа участкаш тІа доахан доаладера план оттаеш йоаллар.

Доахан лоаман даьгІенашка долча хана Іалама хьалийн мел хала дале а хьайбашца цхьана хул бежа Іуй. Цудухьа, хьайбаш лелачераш мел эшачунца ІалашІбара йоахко дьй совхоза дирекце. Йолаш я эшаш йола инвентарь, специальни бариська. ХІара бригада хоаш хул «Альпинист» ахча радиоприемникий пере.

чаш. Дог тохадоалийташ хоза хийтар, гаьнна лоамашка тІагІертача боадон шикъе гІолла, цхьа де дІа а даьнна шоллагІлар хьатІаотташ вай Даьй-махка Гими хьахезача.

Сабелгало йоаллаш дІадоладу бежа Іуй балха аж. ЦІогІарч дерташ хьалгІеттаху цар дейна даха хьайбаш. АргІана воджиде хьалгІоастаьча участка тІа веккьча болярах дІадолх доахан.

25—30 сентябер лаьха тайп-тайпара алата-бобоаш баьцаш, шоажал хий долча даьгІенашка цхьа бутт [illegible] хана мара доалаьдаь [illegible] доахан.

[illegible] Іалам [illegible] хана. [illegible] совгІа [illegible] бетташ хул. [illegible] Іалама хьуваш [illegible] доахан.

[illegible] дукха аьттув боадаш [illegible] а лоаме племенной бола лелабара. Гаьна йошан, дІа-хьа лоаи цхьаькаш ца хиларах лоаман даьгІенашка доахача хана [illegible] искусственни осеменени яр вІаштІехьдоакхалаш боахама. Цудухьа ших бугІапроизводитель а Іулашца. Шин группа [illegible] хІара масса доала аргІ-аргІа Іала юкъе хец уж. Цу хьаьшка оплодотворенность 96 процент хул. Хьалхула Іаьсий оаца, лазар [illegible] да.

Тха виъ хІаье уллар. Барай бер чу [illegible] а Николай бер чу лахар тхо. Нага воккхагІволчу гуртоерала Зубайраев Яги Іуй латт. Бара, Ниморойка ахача иштта кхо гІаьла бодар виъ. Никорой бер чу долча дехьен сехьен гІалош латт. Тхоца духьала шера Зубайраев. Лоаман хьайбола скотникашш даьгІенашка дІабода дукха ха яр. Тхоца бІаргагора декъа беса дака доахан. Гонахьа тІера тхор дІадаьлаш баьцада кІувс ула.

— ХІанз хІара шинара дийнахьа буса цхьан килограммал дукхагІа дулх тІакхет, — йоах дешахьа деш Зубайраева. — Ших шера воккхагІволча гуртоерала Табулаев Шамсудин бригадаца социалистически яхье доаллаш дийнахьа буса цхьан килограммал кІеэигагІа доацаш дулх тІакхетийта декхар тІаийцах оаха.

Укхазарлар санна дика доалъар долча даьгІенашка цаІ ах килограмм дулх тІакхетийта йиш я хІара бежана. Цу гІулакха керттердар доагІача тайпара даьгІенех пайда эцалгда.

Шоаш доаІан доажаду бер участкашта йийсьай Табулаева бригада. ХІаьта цар тІа йоха да еш аргІа доахан доажалу.

Саьбаш лоаман шоаш доаттадеча ихь доагІар. Хий лелачеча гаьна воашпаш доахан сецадеча корчушкашка тух уле. Ухкана хьайбай организма чІоагІа еза минеральни подкормка. Кхоачамхилан тух ца хилча ихьа-чон трапта лазар хул, хІаьта бешаи дукха эшалу.

А. РЫНЖО,
[illegible] министерства [illegible].

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Тахьо шу совгІа ха я Грозненски районан № 2 йолча сомий-баьцалаарий совхозе бригадир йолаш Костюкова Янкина Григорьевнас болх бу. Цхьабакъда ших шера санна баьцаламараш лелачерашта хала ха ена загалагІац. Баьцалаарий культурашта, къаьстта кхачан буракь, морковкана, хоха чІоагІа аьттув боацаш хилар бІаьсташ юкъе Іалама хьалаш. Баьцалараш даргтІа дегІалаккара эІайха лаьтта деаар. Мае а июне а шелал а йоахал отташ чІоагІа хувцалуш ва нийслора. ДукхагІа йолча ханна бийсанна а ІуйІанйіа хулар шелал.

— Баьцаламарш дІадуташ, къаьстта помидораш, — йоах бригадира, — лаьттанцара йоахьал 15 градусал кІеэигагІа хила йиш яц. Дукха къахьега тийоад баьцалаараш лелаерий ших шера помидораш йийнача лаьтта. Хьалха кхачача помидорий баьцашка низ белча 12 гектара тІа шоалагІа кхача помидораш дІайийра цар. Уж хьатІаллапарта хьежаш дукха сагото кхаьчар бригада членашка, цхьабакъда лаьтта дижа фу хьатІадоалаш дацар. Лаьтта шийла хиларах фу дайра. Цхьабакъда боханзар баьцалараш кхедераш, тІаййца социалистически декхараш кхоачашде дезаш дар. Лесиповский совхозера помидорий рассада ера, хІаьта Грозненский консервни трестера баклажаний рассада ера.

Цхьалолча хІаман парниковичарел толамагІа я духхьал лаьтта дІлоа помидораш, хІана аьлча дукха ха дІайодаш уж дІаюш. ХІаьта цул совгІа хьатІаьлча царех кхерам бац. ХІаьта рассада дІалата па йоалаш дукха ха йовкх, цамогарш хул.

Духхьал баьцалараш кхедерашта мара цаш алхайтта гектара тІа рассада дІайогІар мел хала болх ба. ХІаьта из баьх довцначе хана кхоачашбаь бакха бевашбар: лаьттах дІа ца йоллаш рассада дукха гоае йиш яцар.

Халонаш гаьнна тІехьа я хІанз. Деррига низаш тІалахийта Костюковай бригадацарча баьцалараш кхедераша къахьегарах плантацешкара гІулакхаш дикка тоаденнад.

Костюковай бригадо лелаеш 74 гектар а, цох дукхагІа долча даьъча тІа помидораш, нареаш а. Кхычача баьцаларий культураш йолаш участкаш а я.

ХІанз баьцалараш чуяца а паччаьлаьхкенга йоха а йолаенна бригада коллектив. Планал совгІа 3,5 тонн резиг. 2,7 тонн «Серебтеный» кабуц, 14 тонн хьалха кхача кабуц дІаеннай. ХІанз хьалха кхача помидораш чуяца йолаьй укхаза.

Шоаш тІаийца декхараш кхоачашдергхиларах дог тийша ба баьцалараш кхедераш.

Цхьа барт болаш оасаре къахьегаш баьцалараш чуяцара Гениева Малайс, Халиева Зилпатус, Гитиева Зате. ХІаьта чоар деш дика бола бу певсе база ха кхаьчача Махамаева Хаде, Исаева Небе, Лабазанова ПІойгІоа. Дийнахьара нормаш 130—150 процент кхоачашъю цар. Къоначар санна сихеи пІенеи цар бола барах «комсомольско-молодежни» звено я ца оал белаш беш бригадира.

Б. [illegible]

КИНОМЕХАНИКИЙ ГІОНЧИЙ КУРСАШКА ДЕШАШ БА

Вай республике кинофикаце управлене хьайийлай юэаккарча киномеханикий гІончаш кийчбеш кхаь бетта бола курсаш. ХІанз цу курсашка дешаш 25 саг ва.

Укхаза керда киноаппаратура, цІера духьалара кхерамзлеи боккьонаш Іомаергьа цар. Шоай производственни практика Грозне а республика районий а дикагІйола киноустановкашка бола беш дІеьоргья курсашка дешаш болчара.

Курсанташта дешаш ешаш шоай гІулакх дика доевзаш бола специалисташ ба. Масала, кинофикаце управленеи керттера инженер П. А. Ширун, воккхагІволча инженер Ш. И. Вахаев, кинопрокатта конторан воккхагІволча техник-инспектор А. О. Осипов, кхычарна.

Цига дийша йатте не баьлинге я шоаш бахача районашка болхаш да дІаяхьожабергба курсанташ.

И. ПАВЛОВ.

доалаьа хІама хиланзар. Цу даькъе тоъал аьттув баьлар Сийлахь-боккха Даймехка тІом лаьттача шерашка. Цу хана, мадарра аьлча, реформистски позицеш тІа эттар вай мехкара Уфера, Ташкентера, Бахура, Буйнаксерча бусалба наьха духовни управленеша чулоацаш хинна лаккхерча духовенства дукхагІа бола официальни никъаш.

ТІом чакхбаьнначул тІехьагІа СССР-е ислама модернистски уйлаш хьалхьеаль лоархІаме хьасти стимули хилар мехка духовенствой маьждига актива никъаши доазол дехьа Маахбоалехьарча мехкашкеи зерташкеи ахарах, конференцеш, коллоквиумаш ярах, кхыча мехкашкара ислама литература довзарах, доазол дехьара вай мехка ухача бусалба ди болча наьхаца вІашагІбеттабаларах а къамаьлаш хиларах а.

1944 шера дега цахкдаш Макка-Хьажий цІауха лаккхерча духовенства никъаш керте латта бусалба наьха группаш. Маьждигашка а духовни управленешка гІулакх деш бола къаьст-къаьстта нах тІом чакхбаьннача тІехьагІа доазол дехьарча Малхбоалехь лаккхерча духовни школашка дешаш хиннаб.

ТІом чакхбаьнначул тІехьагІа доазол дехьарча исламе хинна хувцамаш, мел кхетадаь а, нийса кхетадеага, гучох, вай мехкарча моллашка чоалхане гІулакх хиннад.

Эггара хьалха, доазол дехьара а, вайнгара а ислам шийа тьадда цхьа центр йолаш бац. Хьалха дерригача бусалба дьй центр хила гІерташ вар турецки султан цунцара шейх-уль-ислами — Турцера бусалба дьй суннитски духовенства корта. Цхьабакъда, кемалистски республико Султан - халиф тІера дІа а кхесса, шейх - ульислама должность дІаьккхар. Хьалар вай мехка духовенства кхыча мехкашкарча духовни авторитеташца хинна бувзамаш. Вешта уж авторитеташ а тайп-тайпара духовни центраш а, цар шоай гІулакхаш чакхдоахача хана, шоайла къовсам доттабеш я наха еш йола шо-шоай влияни чІоагІъе гІерташ; цу тІа а, реформиш цу ерригешка а чакхъьиналп.

Хьадда цхьа централизаци йолаш ислам ца хилара, бахьар аьлча, дикка аттача доах моллай гІулакхаш; «шоай духовни керте латтачоа е центра хьалхашка тІаийца декхараш а долаш бийкха бац уж. Цудухьа уж мукъа ба доазол дехьарча ислама опытаца» шоашта пайдане гІа ца аьина хетар мара хьа ца эца. Цу хинна киловзалаш делае езаш хул уж хано езъаь хьалнашка оттаь, нерабча замашна духъала йола обрядашш обычешш хьашт дац лхаш кхайка а еш.

ХІанзарча бусалба дьй кхайкаберий безам ба лалла шуттІахьа бараш исламе дьй коммунизма идеяця, тайп-тайпара дьнаш золаш дола халкъаш шоайла тайна хахилта. Наьха цхьатарра боккьонаш тулга, массаьа а цхьатарра хинача хьал тІа йоахабелга. Іалама низашта доал де сагата йиш хулийташ йола средствашш хиларах тарра Іалмеи техникеи дегІадулийта санна долча ле дІадехарашца тарлуш хиларах тешабе.

Цул совгІа, бусалба дьй кхайкаберашта хетачох, исламо йлачаьна нийсе доагІаш дукха хІамаш да коммунистически идеологецеи моральни принципашцеи. Белгалда аьлча, уж тайпа къамаьлаш коа йоккхгІалгІашха болча дьй тхьамалашкара а.

Шоаш «коммунизма тІехьаьлатт» яхаш къамаьлаш ду баьннаб хІана мехкарча еррига духовни управленей кулгалхой даьлах тешаярашта хьалхашка.

Исламаи коммунизмаеи юкъе бувзам ба яхаш чІоагІа тоаша хувц бусалба наьха духовни управленей цхьаболча кулгалхоша. Цар хувцараш, тІатехах тІеравалаьккхаа тІана доапаш ших тайпара да: Мухьаммад ерта лаьтта Іарбий шоай хана гІийртаб лаьттан тІа ислемале оттае, цхьабакъда, техника дегІаяр дехача боарамге хинна хиларах цар из де вІаштІехьдаьннадац. Производительни низаш дегІадаьхача хьалашка на тайпа ислемале оттаелга шоашта вІатІанйцал коммунисташа. «Вайна дег тІара дика тет. — аьлар 1958 шера Къилбаседа Кавказеи Дагестанеи бусалба наьха духовни управлене пленуме къамаьл даьча бусалба дьй кхайкаберех цхьанне. — советски нахеи вай Даьхенои сийдахь, - зоккхий толамаш доахаш хилар. Гаьна яц вай мехко керда, къаьстта лоархІаме гІа боаккхаргболча ха: Мухьаммад тІаккхувш хинна бІаьдий хьувкъам чуцаргба советски халкъо. Цуи идеяш дагалаьттаваши тахан вІашагІйоллаш. Латтача дийначи коммунистически обществана кхоачам хулаш латт», ЯІахо тІатехар цо: «Лаlла ламазаш мел дери «Ля илахІу илалахІу» мел ахари гІоргашш алжане (аетта аьлча ялсамала — А. С.). аллахІа лоаш йола башха-дика коммунистически общество хьалъеча хьинаре тагъа доацар мара, цхьаккхи маІан доацаш боаваш вІашкалеттарча ца а теш. Дег тІаоа ламазаш телга шоай гІулакхашеи вахарцеи кхоачашдер ма дерг («Философе зешаш» яхача журнала тІарча С. Гаджиева статьяга хьажа. № 12. оагІ. 114. 1961).

Цу тайпарча къамаьлаша тешал ду, коммунизма идеяша дукхача советски нахе еш йола влияни дьй организацей кулгалхой уж теркал ца йича ца боалаш, селлара чІоагІа хилара.

Коммунизми ислами цхьана тарлуш ца яхаш йола духовенство, цкъа-хале, керда общество хьалъеш боахкача советски нахах кІенъаь ше хІа ца хоалайта гІерт, шоалагІа-хале, цу наькъаца дьйца организацей сий лаккхеи царна юкъа бада нах дукхагІа чуоэн, хІаьта долче, керда хоходаш яха а гІерт.

Ших тІеххьарча шерашка КІорІа тІарен жайнаш тІарен аьтташ а кхувлаш. бусалба наьха управленеша критика ю бусалба наьха юкъе лелаеча цхьайолча ритуалашеи обрядашеи, масала, кочтиеррча «Ноб-хий» кашаш тІа зерате ахара. «ГІурбан лерача денешка» хоахай а доалеш саІаш дара, зератащка ахчеи продукташи гулъяра, хьежача наха хоовеи харш ду. Байнараш кьинош та цІенбу яхаш сагІийна ахчаш дала хилга могадац. ЧІоагІа лоархІаме гІулакх ца заводашкеи фабрикашкеи, транспорте а мотбоахама производстве а балха боахкача наха бетта марха ца кхаьбана (ноаллъ ца лелайича) магагъда жанига. Деках а дь тІаломолаь деннеи бийсаннеи деш толча 5 ламаза меттел производстве балха боахкараша 3 зича кІоачам ба аьнна хьакхайкалаьа Азербайджански духовни управлене.

Цу долдача хІаманаша нехкъале ца ислама керттерчеи лоархІаметІарчеи догматашта. Бусалба дьн керттера бокъайлахьоагІала наькъаш лех духовенства. Ислама оалаитара, мел тІакІантІа боахе а. дІабаргбоаца ислама чулоацам семах латт аьлча. Из латт, сага хачара боккха бола из хиларах: цо духьале ю общество дегІалахара объективни закономерностиш йовзара, вижи а боадоне а лерабу нах. боккхагІа бола низ аллахІа лаьттан тІаоа цун цІерах дІа хеттараши мара бац, саг — царна хоро кхоачашдеш йола доавамбоала хІама мара яц яха уйла дег чу йоссийта.

Ислама модернизаци е гІертаро тешал ху вай мехкарча ислама дьна хьехама кІоаргга кризис хиина а из ешш доапача баьнна а хилара. Белгалаьа бола баьбале я, из бола хІанз а кхоачаш боллаш беш а ислама идеологеца доаттабеча къовсамо тІа-тІа дукхагІа дІалехараш. Іалман коммунизм хьалъярош дІалехарешта ма дихара а бац. Іилмаш балтлошта, пропагандисташта, лекторашта - атеисташта ислам хьагучабаккхара даькъе хьалхашка латта доккхий декхараш тилаеш кхоачашлургаш духовенства гІулакхаш кІоаргга довзаш ца хуле. Дьнах тешарий общинашта, нувлий тоабашта шоашта чухьара санна, иштта хІанз а дынахи Іалатехи юхелсарий влияни вІалбоахача советски наьха психологеи саклетамеи хувеш йола процессаш кІоаргга Іомаеча хана а дьй пропаганда формаши методашши кхетаеш ца хуле.

Атеистий шин дукь дола уйла хила йиш яц коммунизмацеи дьнацеи. Цу даькъе ислама а, кхыверча вІашхьхьалеи кІоаргга, оалаитара лард, из советски, социалистически баьхьарашца тоабе гІертаи цун идейни арсенала тІех мах бой а, цо ца еша юхедеш хиларах. Белгалдаьккха долча гІа, мел чІоагІа дьй замашца тоабе гІерте а, хувца йиш яц дьнира. кинакашара, маьждигашара кхувцаьна принципиальни гІулакхаш. Дьнаь. Цу даькъе цун модефикациш и доаттабеча къовсамо атеисташ хьехача къих боала наьта дикка бокхагІа хургба. Нагахьа санна цун гарбела гІертарга дын тешамеи, ламалийн махкина дукханни дунае. Дьно ший духи хьоай къаьнара гІулакхаш неттахьа доатталар дукхьа.

Хоаш даьлла гоеза вІаштІехьаьлла фосаш къаьстта кхераме хилар В. И. Ленина белгалдьахаьга: «миллионаш къинош, сий хойнааш, физически зІэнаш, — яздьы цо А. М. Горькега, — гоазача, духовни, эггара цунталехьа йола «сийдаьни» кІестамеи тІайнйхача божешка идея дукха атагІа наьха гувмато хьагучаэ а йовл. цудухьа цул духкха а кІеэигагІа кхераме а да» (В. И. Ленин, Соч., т. 48. оагІ. 227).

В. И. Ленина уж указанеш белгала актуальни я дьнах юхелсарашта тахан вай доаттабеча къовсаме а.

Дьнашта модернизаци е. уж керлахьа гІертар чоалханегІарча хьал тІа оттабу дьн идеологеца вай лоаттабу къовсам. Дьна хьехамий галоахарашеи модефикаторашеи тІаьна дешна лелаеча хІиллаш дьхтІабаьна хила беза атеисташ. Цу даькъе сатийна мехах хургбац атеисти, бе а боаш. Йоккхий знаьения гоьала а боаш, вешачам вагІерахьа хиста а хоаш тІагІертта къовсам лоаттабе безаргба цар.

А. САЛАМОВ,
Нохч - ГІалгІай мотта, меттала, литература, искусства [illegible] - техкане институтан директор.

ШОАЙ ЦIЕЙ ДЕЗДИР КАГИРХОША

Елаш, екаш яр кIиранди̇йнахь Нохч-ГIалгIайче. Республика массайолча миIнига дездир советски нагирхой Дл. Ма- дукха а сакъердаме а мероприятеш яр цу дезана цIейна хеталь каширхоша ла-кхуьйхараш. Белгга яр цу дийнахь республика столица — Грозный.

Культура а салоIама а паркашка, культура дворецашкен цIеношкен тайп-тайпара вIашагIкхеташ хилар, самодеятельни а профессиональни а коллективаша концерташ уьттадир. Грозненски водохранилище хиира тIема-спортивни цIей массанена а чIоагIа хоза хеташ чакхдаьлар. Ерриге а город укхаза гульенний-кх яьиия хеталуш селла дукха нах бар Грозненски форда тIа.

Кагирхой цIейна хеталь доттагIлен фестивале а хилар Грозне. Шоай творчество а ахьаш вайнига хьоашалгIа баьхар Догестанен Черсий-Балкхаройн самодеятельни коллективаш. Вай республика дикагIйолча самодеятельни коллективаша вIашагIа а кхийтта городе тайп-тайпарча моттигашка дукхий концерташ оттадир цар. Уж шоитта дийнахьа а дIадоладелар.

Суртаж тIа: (лакхехьарча тIа): Грозненски водохранилище тIемаспортивни цIей. Лохерча сурта тIа Черсий-Балкхароева бахьа самодеятельни артисташ. Нальчикерча университета студенташ черсий халхар дещ ба.

Н. Кобиашвили сурт.

«СЕВЕРНОЕ СИЯНИЕ» ЯХАЧА ФЕСТИВАЛЕ

Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен аллен халхарен ансамбль хIанз Томски областе а яхьача «Северное сияние» яхача фестивале дахьа лоацаш я. ЧIоагIа сакъердаме бар тха никъ.

Массехк сахьата никъ баьчух тIехьагIа эггара хьалха тхо сеца моттиг вай Даьхен столица — Москва яр. Тхоаш укхаза хьа йа кхаьччига а Цеча майдане — В. И. Ленина Мавзолее долхаш бахал я тха. ХIана а миттa хилар. ХIаьта укхаза а хиния массехк сахьата салеIачул тIехьагIа юха а наькъа арадовл. Дукха ха йалалехьа Томск яхача городе дIакхаьтар. Укхаза шоай хеса ЙIовхалца пакъабаьхкар тхона города къаххьегамхой.

Теплоходаца бу дIахора никъ. Бацалаца бIаракхьеважаргволаш селла хоза да Сибира IалаI. Гуш я хи йисте гIолла хьуи юкъе укха дукха юрташ. Укхаза а туристски базаш, пионерски лагераш.

Укх моттигашкара гана — хьу, мехкдаьтта, беххаш хийца долха кемаш деттaлу тхоах. Дукха ха йалле районни центре — Кожевниково яхача моттиге кхаьчад вай аьле хоам бу тха корабла капитана.

Тхога моарнал хатта лакъабаьхкачарца деанархой а ба. Цар вазаш лу тхона. ХIанз тхо бIаргалайначоа дукхкача хана вейя тхоца юрье хоттагIал долаш санна хеталургдолаш селла бездме дар тха вIашагIкхетар.

Хьалхара концерт. Сатийна вац цхьаькха а. Тхол хьалхагIа цIи дезна йола Пятницке цIерагIара хор а хиннай укхаза выступлени ен.

Фестивала лаьрхIа яхканара эстрада а хьаль. Цига тха концерте венавар вись эзар гаргга саг. Концерт доладаланехьа тхога моаршал а хоатташ къамаьл дир парте райкома хьалхарча секретара ноь. Баева. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошка оаха моаршал дIаладар дийхар районa совхоаши колхоаши вичкалаша. Ансамбла коллектива цIерагIа цига къамаьл дир ансамбла директора ноь. Гешаева.

Боккхача толамца чакхдаьлар хьалхара концерт. Артисташ а зрителаш а чIоагIа раьза болаш хилар хьалхара вIашагIкхетар. Цул тIехьагIа концерт оттадир оаха Шегарка, Бокчара, Воропано яхача юрташка. ХIанз Красный Яр яхача моттиге кхаьчад тхо.

Вай хьамсарча халкъа искусство ше маьрра дIайоваьйтаргья оаха сибиракашта.

М. ДИДИГОВ,
ансамбла артист.

ДИКА САЛЕIАР

БIарччача кIирал болх а бай тIаккха салоIаш геттара хоза хетт. Дукхача хана дагара балац дерртIа вIаштIехьбаьккха салоIам. ХIана кIиран шин ди мукъа долча хана ца кхачайде торо хул.

«Чечингстройтранс» автотранспортни объединене болхлоша касткаста цхьана дIаьху шоатта дик кIирандии. Наха сакъердаме хургйолча тайпара чакхйоах укхаза тайп-тайпара культурно-массови мероприятеш. ХIаьта белгга яр дукха ха йоацаш шин выходной дийнахьа лаьрхIа объединене кулгалхошек профсоюзни организацех вIаштIехьаьккха экскурси.

Шийтта автобус яр цу шин дийнахь къахьегамхой доьлахьа. Цхе автобусаш Каспийски форда тIа чакъарий дукха бахар цхьабараш. Махачкалец Каспийскен хилар уж. Цига боккхачa безамца исторически а хьыча хоаачь а моттигашка гIолла хьажа чакхбаьлар экскурсанташ. Цу хана Кисловодскен Пятигорскен ваха 80 саг. Ю. М. Лермонтов дийнача а ца дуоле вийнача а моттигашка хилар цхьаьнегахой.

Кхы вежагIа салоIахар республика дезаеш араха ца балаш биснара в. Серноводск-Юрта йисте уллача «Сигала беса чIеже» яхача салоIамa базе хилар уж шоай мукъача шин дийнахьа.

Цу тайпара болхлоша дика салоIагIа каст-каста вIаштIехьдеах «Чечингстройтранс» автотранспортни объединене кулгалхоша.

О. БАЗЫЛИЧ.

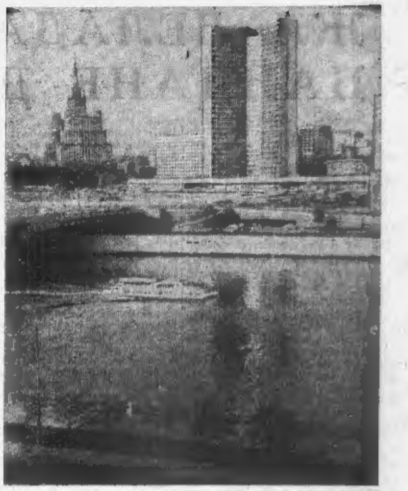

МОСКВА. Тараса Шевченко набережнера гуш хола сурт. Юкъе — СЭВ-а здани.

В. Севастьянова сурт.
ТАСС. фотохроника.

СПОРТИВНИ ХОАМАШ

ФУТБОЛ

Грознерча «Динамо» стадионе 1968 - гIа шерара РСФСР-а дешархой спартакиада зачетах хиена футболах ловзачар вохьльия яхьаш чакхъьиннай.

Яхьаш дIайолаешнача хьалхарча дийнахьа Грознерча футболисташа счет 10:0 йолаш эшабир Калмыкера бахка хьыший, Астраханерен Махачкалерен командаш счет 1:1 йолаш лайзар.

ШоллагIча дийнахьа вай футболисташа счет 3:1 йолаш юха а котбаьлар Дагестанерча футболисташна лайзача. Калмыкерча команда наIарашка 3 бурган чу а тохаш толам баьккхар Астраханерча футболисташа. ТIехьарча дийнахь Калмыкии АССР футболисташ счет 3:0 йолаш хлозлагIа кийшар. Уж эшобаьрш Дагестанера футболисташ бар. Цул тIехьагIа лайзар яхьашка эша а ца эшаш хьайоагIа Грознерен Астраханерен командаш. Хьыший наIарех кхоъ бурган чу а тохаш хьалхара моттиг йоаккхаш котъаьлар вай команда. Яхьа чемпион хилар из.

ХIанз Грознера футболисташ дукха ха йалалехьа хургйолча Ерригсоюзни яхьашта юкъе декъа лаца кийчлуш ба.

И. ОЛЕГОВ.

* * *

«МЕТАЛЛУРГ» — «ТЕРЕК»

Футболах ловзаш СССР-а хьалхара моттиг яккхара «А» классо, шоллагIча группа, кхоалагIча подгруппа шин команда аргIанара матч хилар селхан, Грознерча С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе лайзар Магнитогорски «Металлурга» Грозненски «Терека». Цига счет 2:0 йолаш «Металлурга» футболисташ котбаьлар.

БАСКЕТБОЛ

С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе баскетболаш майда тIа дIахьош а «Труд» ДСО республикански Совета хьалхара моттиг яккхара яхьаш. Цига декъа лоацаш я республика производственни коллективай ийс команда.

Яхьаш дIайоладеннача шоллагIча дийнахьа цхьаннена дега а доацаш, 41:25 счет йолаш маслозавода команда эшийр «ВНИИКАнефтегаза» командас. «Сунжанефть» НПУ баскетболисташа эшийр «Гипрогрознефта» спортсменаш. ГрозНИИ-а маслозаводи командаш лайзача котало маслозавода командага кхьчар.

ХIанолца хьа цIаккха а ца эшаш хьейоагIа шин команда — «Красный молот» заводей «Сунжанефть» НПУ-и. Хетаргахьа царна юкъе болгалваргва спартакиада чемпион.

О. НИКОЛАЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ХАОТТАМ

Техаи республика гIолла Грознен хунцалуш моркаш хургья, сарахьо лоацача хана догIа делкаргда. Малтбузехьара гIаьхха мух хьекхаргба, республика гIолла 19—24 градусе Грозне 22—24 градуси йIовхал хургья.

Метеостанци.

ДУНЕН ТIА ЭГГАРА А КЪИЛБАСЕДЕХЬАРА

ГАЗОПРОВОД МЕССАЯХА — НОРИЛЬСК: ФУ ЯХИЛГА ДА ИЗ?

Норильск — цаларни гонал арахьара йоккха город. Дами дукхха метраш сома гIор латтача моттигера Советски мехка лоархIаме промышленни центр. Шей тайпара алкха цаI мара йоаца город.

Советски Iаьлая лаьнича юккье укхаза дIанига цIаьг IолегIар эрсий геолога Н. Н. Урванцева. Таймырски ах гIайпен тIа цо хьабийзлар бесаш долча металлий беза мукха кIуж. Iалаьмате дукха кхерал хIоп боалла моттигаш. Цул тIехьагIа, тхьаь иттаьагIча шерашка, укхаза хьатъеттар низ боли горно-металлургически комбинат. Дукха майтии а йолаш болча городерча башха-тихача чуIеча цIенной кварталаш.

«Тамаш город», «Заполярье жовхьар» оал Норильскех. Йолла хIана дика дар, нагахьа санна дайн города тIалатта кIура Iаьрла-тайша мора ецаре. ХIоа дешна тоинаш кIура аратесс предприятей турбаша. Город а цуи низ болча промышленносто а Норильскана гаьна бланцаш боакхаш бола кIор боагабу.

1967 шера Iаьламате боккхача лоархIамеча собити хилар. Норильскерa 240 километр дIа. Солонии Мессояхен яхача хишта юкъера Iаьламате дукха башха-дика Iалама газ йоалла моттиг корайй геологоразведчикашта. Цкъа кораеш массехк перспективни структура. Цар запасаш 40 миллиард кубически метрал сов я. Долче, Норильскана тIалатта кIурах хиина мора дIаэкхае, цигара фо цIенде. Заполярье металлургически центр кIур ца бена дарегIча довгоала Iадалтье йиш йолаш ца-кх гIулакх.

Советски правительства сихха къоастийнр проблема: 1967 шу чакхдолаш газови промышленноста Министерства планашка эггара хьалхарча аргIанача дехкарех цаI санна оттадь латтар дунен тIа эггара къилбаседехьара газопровод Мессояха—Норильск юллилга. Укх шера январь бетта Таймыре яхийтар къаьстта экспедици, Министерства Паччахьалкхен газови инспекце начальник Бабенко Дмитрий кертe а волаш.

Къоарза овлаш йолча тундре, ушалехи гIорахи чакх а юлаш, нах балаш нагахьа моттиг йоацача районашка гIолла чакх а яьнна гIоргья трасса. Арктикана юкхе а, нахалаш хьекхаш мух болаш, кхоаткъа гордусага кхоачаш шелал йолаш каст-каста уттташ ложк долаш. Iа — бархI бетта хул. Цхьабакъда, Iай, лаьтта гIорадаь чIагIденнача хана дIаболаберга кертера гIнрс хьалбе. 15 ноябрера 20 январе кхаччалца — полярни буйса. ХIаьта дукха хьелала йиш ца хилара — долче. Сеэал лий бола прожекторашн хилаиза аргьаш-кх. Иштта чоалханача хьалашка магистральни турбопроводаш лахкарьаш дунен тIа цхьаннахьа а.

ХьалхагIа а терладе деза долла хIанз: къаьстта шин тайпара оборудовани хьезиги а. С 60° кхачанна температура йолча метте цa лохаш боах булургболаш дола метала турбашта хьахавжа а, опорий конструкцеш оттаe а...

— Опораш? Лаьтта хIах гIолла гIоргьеший газопровод?

— А, хавгIатта-техкаш йолча опораш тIа улларгья из. Ховш ма дар а, лами гIор латтача лоншашарча лаьттaша хьовзам беш хул. Меттаха дудд уж. Турбопровод ца хадийтар духьа техкаш йолча опораш тIа уллаш хургья из, вешта аьлча «шерлаш» хургья. Енисей, Большая Хета, Норилка яхача хинех тIехйоалача IочукIоаргдургья магистраль. ХIаьта трасса цаькъа тIа деткъе пхиъ хий да, пхийтта йоккха ушал а. КIалъоттальча опораш тIа а латташ царна тIагIолла «ГIабоаккхаш» тIехьаргья газопровод.

ХIоа боаккхача болх беш эзар саг ва хIана. Нагахьа санна цу районе промышленность чIоагIа дегIаяр техкаллича, укх гаоггвача шерашка дикка тукхагIа хилийта безаргбар кIоаа бассейнера болхлой. Газопровод йилларо ца проблема юкъера йоаккх. Специалисташа лерхIачох, газо дикка тоаергья никель, цIаста, кобальт доаккхача производствай технологически процессаш. Цо кхоачоргья цементи кирпичхии йоттачь пишкашка, городе бахача нахьа квартирашка. ЙоккхагIа хулаш йоагIа Норильска тIера кIура чорх.

Кесталашка хургий из? ХьатIадоагIа цу чакхдолалаш болх бе йолаала елаш а газопровод. Цудухьа долла хIана цIи хьалча санна сиха деш за. Укх шера паачгаи йолча хана Iалашбе лаьрхIал гIирс-вIарг мел йолча хIаманца. Балхаш дергдолча моттигашка хIандe а ваьзаш тоинаш мухьаш ух Красноярскера Енисея тIел Дудинкем гIолла. Нийнь бутт юкъебахалехьа йолла хIана шоай моттиге дIакхаьча хила еза: хьалхарий складаш спорни базаш, гIишлонъерий поселкаш. Мухьаш дIаухзаргда Iай лай накъашка гIолла. Царех ткъо процент хилал дараш трассе дIахьорха самолеташи вертолеташи. Вертолеташ гIараха хила йолча моттигашка дIахухьаргха цIалгам-вагонаш, массанахьа деладу транспорт, кхыйола техника. Ахиане лайн нах дIакхувларгба трассе гIолла.

Иштта я дунен тIа эггара къилбаседехьара газопровод — Мессояха—Норильск.

Александр ТАРАДАННИН,
АПН специальни корреспондент.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

НАТО-КХОХКАМ ДУХБУВЛА ХЬАСТ

24—25 июне Исланде столице Рейкьявике гульенна НАТО совета аргIанара сесси цуннa «трансформаци» яра, «машара инструментага» дIакхачча йоалаш из хилара хола теша санна хетийта гIертар цун кулгалхой. Сесси хьа а еллалехьа малхбузехьарча кепайоалоно хьакхайкхайора НАТО-и Варшавски договорен герзаццара низаш вIаши кIоахгдара даьъкъера «эггара хоалдамболашагIен шаьрагIен» йола цхьа предложенеш, «кхохкам кIаьдбе дагахьа» хьайийзла яр сесси, яхаш дувцар «Вашингтон посто».

ХIанз министраш цо-шоай цIадахача хана, уж хабараш баккъдий хьежача мегаргдa. Тхона хьалхашка уал сессе доп халдаш яь коммюнике. Цу тIа кIезига дац НАТО-на «машаь безаш» хиларах дола дешаш. Цхьабакъда, «кхохкам кIаьдбарах йола уйла» даим ицагIйоах дика йоалаш йолча агрессивни ашарана. Коммюникес дIалех «кхерамаьен хьашташ IаламзелгеЙ» «НАТО» герзаццарча низий эффективность лакхъелдена» хIаьта гаоя дIатакхара даькъерча «эггара хоалдамболашагIа» йолча предложенеех аьна аьлча, техкачул тIехьагIа цхьаккха корта боацаж хьесса текларани хилар царех. Цуина мукIарал зе дезаьа дIакхаьчай малхбузехьара пропагандa «Нью-Йорк таймсо» шаьра кхеталергтолаш хьакхайкаду, хестоь предложенеш «укх гаргарча хана бокъонца переговораш дIайолаьра беш бола гIахьеха ца хилар».

Хаттар оттаe бIиьо йолаш хьоаш «кхохкам кIаьдбе бедам болаш ба» аьнча хетийта гIертилга секия кйшалоттен НАТО доалдерашта? Хоаш ма царр. Укх тхьаь шера «советски кхерам тIабоагIа» яхаш дIанаь дувцаро хьаллоаттайий НАТО «цхьогIо». ХIанз, ма фаьлг хилар кхьогучахьакхачен хIаьта малхбузехьарча общественносто кхохкам бокъонца кIаьдбелга дIалехачеш хана, шоай тактика хувцаш ба атлантически доалдераш. Из кхохкам кIаьдбара аьттув боаккхаргбола инструмент а аьнна хетийта гIерт уж НАТО.

Вешха, цийла ца енаш къаьнара пропагандистски, серэ а дитадаш США-си цар партнераш. Шийтта хьаьттар Средиземни форда тIа «Советски кхерамах» дола дош, хIаьта из дош тохьаьда дукха дийцар Рейкьявике хиинача сессе, цу тIа цига белгтала, харала денене тIайийнар цу районе НАТО герзашцарча низий эффективность лакхъяра хьакъехьа. Белгалдолаш кIамa за коммюнике цу пунктана кIал Французски вихала кулг йаза ца тигар. Цул совгIа, «Вашингтон посто» раьза доацаш белгалдоаккхачох, «сессе могт доакъашхой тохаь гIертар» из «Советски герзашцара низаш дегIалоаладеш хилар» яхаш ца зовалeнеш фактаншта бакъеш ца аьнна хьахайкамoна.

Цхьаькха пропагандистски кIалта хьовзийнр НАТО министраша, сесси дIайолалале хьалхагIа «берлински дов» салаш дар хьалага а лаьца. Дунен халкъашта юкъерча практика массаза а йолаш йола, ГДР правительства юкъеьна паспортно-визови бокъонаш ФРГ-енен Малхбузехьарча Берлиниж юкъерча «дIа-хьа дедара нагIатонна бола кхерам ба» аьнна хьа а кхайкаль, царна духьалара «мол хургдола гIулакхаш» чакхдахара тIахьийхар цар. Белгалдаккха доагIа, цу деша дирижера лакъа деладер, кIираьна цхьалле арадувлача ингалсски «Трибюно» яхачох, кIанз «НАТО юкъедоагIача деррига кхкашта политически никъ хьехаш» йола Малхбузехьара Германи хилар.

Дукхдачар хьаллоацаш долча, «Комба» яхача французски газета хетачох, «Берлинах дола дош дувцаро вешта а тоьал меллешна хиина син лохдар мара кхы хIама дацар». Из дош оттадара бахьенаш дувцаш, газето язйора «Атлантически союз сихха ийшачa боарам тIа аьпки хиларах, из вIашагIйоллара чел хинна а аьттув болча торонех пайда эца гIерт, союз сенагIйоа хинна а цхьан хIаманна кхы а пайдана хургхилар дуненна дIахайтар духьа».

Рейкьявикерча сессе хьахьекхар, нагахьа санна НАТО-на юкъеоа хIама хувцаеннадале, из пропагандистски тактика мара ца хилар. Цу тIема-политически блока Европера а дерригача дунен тIара а кхохкам духбувлача хьаста бокъонна дола маIан хувца ца луш дисад.

ШОЛЛАГIА ТУР ХИЛАНЕ ХЬАЛХАГIА

Французерча парламентски хоржамий хьалхара тур хиларах Бьаман собране-дьалийзараш еррагаш а дхоелагIа цакъа моттигаш мара еце а. «Республика гадоаккхача союза» (де Голла партен цун союзникийи) толам баьнна хиларах шеко яц. Голосование аьттехьа ластар шаьра хьатъекха хилар соцалъа магсе тайпарча политически лостамехьарча обозревателашта, аьттехьарча низий толам балара керттера бахьан — «Республика гадоаккхача союзо» цхьаккха боарам а боацаш йолаль антикоммунистически кампани. Масала, «Нью-Йорк таймсо» чIоагIа гIадлаха хестайора правительствана 10 миллион голосаш тIехьаьхьа хоадамболлаш йола хьал а лоархIаш «премьера Помпиду делаьн антикоммунистически крестови походa». Нах узарбьнна хиларах пайда а эцаш, граждански тIема белгалонаш гучаьяя яхаш кхерам тIа а теснаш, правительства вIаштIехьдаьнинa. ОАС-ера фашистски элементаш а тIехьа, дерригa аьттехьарен реакционни низаш вIашагIтоха мегтал, чIоагIа боапача харжаршоа дикка доккхача даькъа вoелийттар а ха. Из къайлахьош бал «Республика гадоаккхача союза» тIехьататтараш». Де Голла ше а аьннад цу союзах «кхерама парти».

Эсала гIулакх карагIаьннад правительствана из хеттара дийнача тайп-тайпара левацки группировкашта. Цар авантюристически лозунгаша ноккъостал даьд уззарбахара кампанина.

Голосование хьалхарча тура результатех цуина цхьана хьахьекхад, шоашта хийттача тайпара коммунистически парти аьтто аьттехьарчен реакционни низий вIаштIехьлаьнна ца хилар. 1967 шера хиннача парламентски хоржамашка Компарте кхы тIа а миллион голосаш ехай. Лера антикоммунистически кампани даьттейоллашехьа а, коммунистий вIаштIехьлаьннад хIалларча хоржамашка цу голосех 400 эзар голос шоашта тIехьа совда. Дерригаш а лаьрхIача коммунисташта тIехьа голосовани хьй пхь миллийки ах миллион хаьржаьхеча. Эггара йоккхагIен эггара тIеиалIа вIаштIехьъьинен оппозиционни парти йолаш юе Компарти, тIадо а чIоагIача позицеш тIа латт из. ХIаьта деррагача дьлрехьарча пхаьшка кхаьчаь нийс миллион голос я.

«Французски коммунистически парти, — аьлар цун генеральни секретара Вальдек Роше, — шоко йоацаш чакхарча дьлрехьарча партех эггара хьалкаряр я а, оппозицие керттера чиз а ба. Миллионаш болча французаша къахьегамхой хьаштий, демократически партIатонний, машара, къаман хьаштий эггара чIоагIагIа гадоахар лоархI дунах».

Голосование шоллагIа тур тIакхоачаш Компарте тIахьех «Республика гадоаккхача союза» кандидаташ дIахо ца бохийташ сонабар духьа дерригача демократически низий цхьагIо вIаштIехьъяккхара. ШоллагIча туре демократически социалистически аьрдехьарча низий федерацеца цхьана я ю, хьалхарча тура результаташ хьахьекхачох харжара эггара дукхагIа аьттув болаш вола юкъара кандидат округашка хIа а оттавеш.

30 июне яьча голосование къоастадергIа Франце къаман собранена моттигаш хьанна мел кхеач. ТIаккха йиш хургья харжаний бухсоашачара итогаш е.

ФУ ХЬАХЬЕНХАР КЪЕБАРАША ВАШИНГТОНА ЯЬЧА ПОХОДО

Дукха ха яккхагар Вашингтоне Линкольна дегIача памятника юкхе хьахиначa къечар городко. США правительства царна духьалдьаккхар эскари полицин. Бе йоахкаш карабинаш, бIаргех хий уьдийта бомбаш, дубинкаш а йолаш хиинача салтешен полицейскешен, къечар городке чу а лийлха, йоха бир из. Къечар похода кулгалхо Ральф Абернети а юкъвовлаш болa городжера бIаьш нах лийца чубехкаб. США доал деча гIоазаранна хьахьенхар, американски халкъах къегIа болча наха эшачуин цар дIалехачуин шоашта бала ца хилар.

ВIашагIкхийтта Штаташ — капиталистически дунен тIа эггара бIаьзегIа бола мохк. Хьашт мелла кхачаш продукташ Iалашье йиш йолаш ба американски юрта бахам. Фабрикашен заводашен шортта хьалу промышленни товараш. Америке дола хIама долаш за аьлча хеталу, хIаьта а 200 миллион американцех 35 миллион вIалбисса торо йоацаш ба. Техника прогресси къахьегама сисарло лакхлуш йоалашехьа а, США-ра къепцах кIешиг ца даладал совгIа, кхы тIа а бебаш ба. Монополеш хIаьхай хул, хIаьта американски халкъа дикка доккхача даькъа юкъерча кхеав тIа-тIа чIоагIагIа гIертад латт.

Деррагача мехка гIолла йаьвлаш кьел бокхийча городдаш чучача гетташка, аппалачи лоамаш районашка, Къулбехкени Юкъерча Малхбузени хьаьнача хьатташка, из тIаьхоьччарьйн вIалийш йолаш бац е кIайбаьвии а, бIезважабараш а.

США-рча къелах лаьна дукха ялу американски кепайоалон тIа, из шоц американски паччахьалкхен политически деятелашa. БIаргасаьнаш долаш турпел йоацадна бIаргагIа йиш и ца США чолагIача заькъа тIа. Американски беднах — массаза а кхаоь мо, из ва хьабе боаx бIаьнаш вола е тадоацаш юкъ-юкъе кийсбенна болх беш мара воац, цIаккха а кер бизалца сиолал ца ю. Фоачул-дешар хоаш воацa, лара тIавaха торо йоаца. Юрташкарча гериагашка е бIеха хьаж йоагIаш чутIолла довзаш цицхоргаш дегалаш йолча йоккхийча городашкарча боангашка ахх саг.

Кео бизалца дола хIама ца хилар бахьан долаш да, аьду «Тайм» яхача американски журнало, — торо йоацарий бераша деII дахьаш ца хилар, дешарах во кхеташ хилар, лаьар атта тIаьцаш хилар, долача хIамачудара белам зIабьмака, зог хийрадьвна хилар. Къечар берам шоа дукхагIа дов, торо эрий берел. Къечарка юкъе чIоагIа даьржаь туберкулез. Цхьанна а хIамнига дог доахийла йиташ къело, ца дог тоIаду, са дуь.

США-рча къечар Вашингтона ахкохол да йиш йоаццача, сагата хила йиш йоацача цу воча хьалашта духьала даькъазача американцаша протест яра маIан долаш яр. Цунна юкъе дакъа лоацаш хиинарашa, шоац американски столице болхаш, дийоххIалар Джонсона правительствега вахар чуь цоалгта моттиг лаха, болх лаха ноккъостал дайта. Дукха американцаш хIанз а къех горингашех бахилга белгалдаккхар духьа 30-ча шерашка ль «моцала походаш» йолча хана хиинараш санна дола горингаш IедегIар цар Вашингтоне шоаш дIакхаьчача.

Шоаш дIалехараш тIагIертта кхайкадеш шы бутт гаргга ха яьккхар походе дакъа лоацараша. КIайча цIен, конгресса, министерствай наIараша латташ. Цхьабакъда, цар кхачунга хадувгIа лоош цхьаькха а вахар, царна ноккъостал де дагавацар цхьаькха а. США правительства конгресси вьетнамски проблемах чуенна йоха, цунга ухийт итташ миллиардаш доллараш, хIаьта социальни гIулакхашка цхьа гуранк а хьожаде лаьрхIа бац уж.

С. ИВАНОВ.
В. ВАЦЕДЧЕНКО.
(ТАСС).

ЛАДУВГIА, ХЬАЖА

2 июль

РАДИО

6.30 — Нохч-ГIалгIай паьччахалладарна (эрсий меттала). 6.45 — Ахпараш. 6.50 — Объявленеш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.30 — ДоттагIал» яха концерт. 8.45 — «Политико-массови болхий низ» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 10.00 — Передачай программа. 10.05 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 16.20 — Ахпараш. 16.30 — Болх беш йола юрта Совет (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда лоцмаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Нохч-ГIалгIай ашараш. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — Тха микрофоне хьалхашка (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ШОЛЛАГIА ПРОГРАММА (УКВ 4,38 м.)

18.00 — Телевизиони кердадараш (нохчий эрсийи меттала). 18.35 — Телевизиони кердадараш специальни выпуск (нохчий меттала дахьаеха). 18.50 — «Ильичаца болхар уж» яха кинофестиваль. «Балтика депутат» яха художественни фильм. 20.15 — Передачай программа. 20.20 — Берзаш, ловзаш. 20.30 — Тайжача гIайрен тIа» яха Ясева хьаьь Краснознаменни Iаьржача форда флота драматически театра спектакль.

ТЕЛЕВИДЕНИ

9.00 — Советски композиторий произведенех дола концерт. 10.05 — «Из деррига а иштта атта дац» яхача спектакле радиокомпозици. 11.04 — «Мстислав Ростроповича творчески портрет» яха музыкальни очерк. 11.42 — «Новкъостий» яха радиопостановка. 18.00 — «Сезуатера дика сат» радиоспектакль. 20.35 — Боевой Варе концерт. 20.51 — «Тропекунаски принцесса» яхача Оффенбаха оперетта монтаж.

3 июль

РАДИО

6.30 — Нохч-ГIалгIай паьччахалладарна (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Объявленеш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Передачай программа. 7.25 — Москва. 8.15 — «Ленинан никъ» яхача газета обзор. 8.25 — Музыка. 8.35 — «ДаттагIал лакхехьарча классически дешаш бераша» (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Социализма мехьшика» яха беседа (нохчий меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «БелгалбIьнача наьха вахар» (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Концерт. 17.30 — «Къона» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ШОЛЛАГIА ПРОГРАММА (УКВ 4,38 м.)

17.55 — Передачай программа. 18.00 — Футболах ловзаш СССР-а хьалхара моттиг яккха «Динамо» (Тбилиси) — «Динамо» (Киев) Тбилисера передача. Перерыве телевизиони кердадараш. 19.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.05 — Киножурнал. 20.15 — Берзаш, ловзаш. 20.25 — Концерт. 21.25 — Передачай программа. 21.30 — «Ильичаца болхар уж» яха фестиваль. «Новкъост Арсений» яха художественни фильм.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — «Микадо» яхаа Тони опера монтаж. 20.00 — «Хьуна чолпочун цIергIа кхаь минут» яха радионовелла. 20.35 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт. 20.50 — «Деррагача кIирана догIа деет» яха радиопостановка.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Ленина улица. 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редакторе заи — 3-39-11; жэхьтоахкама секретаре — 3-34-38; партийни вахарен, культурен, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта бахамен лиьмой отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 2-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революци проспект 7/34.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34.

СФ05135. Заказ № 2709.